

BULETIN INFORMATIV AL PROCURATURII REPUBLICII MOLDOVA

nr. 5, Martie, 2005,
Apare o dată la două luni

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Eugen RUSU

*procuror, șef secție protecția drepturilor și
intereselor constituționale și combaterea
traficului de ființe umane;*

Victoria ZUMBREANU

procuror, șef serviciu de presă;

Tudor SUVEICĂ

procuror anticorupție;

Igor SERBINOV

procuror, șef direcție judiciară;

Valeriu BOTNARI

procurorul municipiului Bălți

SECRETAR DE REDACȚIE:

Maria VIERU

AUTORI TEXTE:

Valeriu BALABAN

Александр СТОЯНОГЛО

Valentin COVAL

Леонид ДЕМИДОВ

Valeriu BATÎR

Ruslan POPOV

Ion PROCOPCIUC

Eugen RUSU

REDACTOR COORDONATOR:

Mihai HODOROGEA

PROCURATURA GENERALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

MD2012, mun. Chișinău,
str. Mitropolit Bănulescu-Bodoni, 26
Tel: 22-50-75

PUBLICAȚIA ESTE REALIZATĂ ÎN
CADRUL PROIECTULUI MISIUNII
ORGANIZAȚIEI INTERNAȚIONALE
PENTRU MIGRAȚIE ÎN MOLDOVA,
"COMBATerea TRAFICULUI DE
FIINȚE UMANE" ȘI ESTE FINANȚATĂ
DE AGENȚIA SUEDEZĂ PENTRU
DEZVOLTARE INTERNAȚIONALĂ.

SUMAR

▶ Mesajul Procurorului General, dl Valeriu Balaban
cu prilejul zilei de **8 Martie**

ACTUALITATEA ÎN PROCURATURĂ

▶ Știri Ultrascurt

ASPECTE METODICE ALE ACTIVITĂȚII PROCURORULUI

▶ Представление общих интересов общества и защита прав и свобод граждан были и остаются приоритетными направлениями деятельности органов прокуратуры

▶ Studiu comparativ privind drepturile și împuternicirile procurorului, structura și competența Procuraturii. Compatibilitatea Legii cu privire la Procuratură la normele și standardele dreptului internațional.

▶ Осуществление уголовного преследования – конституционная обязанность органов прокуратуры.

▶ Procedura specială de urmărire și judecare a unor infracțiuni flagrante prevăzute de Codul de procedură penală. Aspecte procesuale și tactice

▶ Reglementarea juridică a plîngerii prealabile în legislația penală și procesual penală a Republicii Moldova

RELAȚII INTERNAȚIONALE

▶ Acordul de recunoaștere a vinovăției – procedură specială, preluată din legislația americană

▶ Protecția drepturilor copilului și reforma sistemului de justiție juvenilă în Moldova – o prioritate în activitatea UNICEF Moldova

▶ DOSARUL LUI TRĂSNEA

TIPAR:

"TIPOGRAFIA CENTRALĂ", CHIȘINĂU

ACTIVITATEA CURENTĂ A PROCURATURII

Valeriu BALABAN
Procuror General al Republicii Moldova

Mult Stimatele noastre Doamne și Domnișoare,

În ajunul Zilei Internaționale a Femeilor, la acest început de primăvară, îmi face o deosebită plăcere ca în numele întregului colectiv de bărbați ai Procuraturii Republicii Moldova să Vă adresez cele mai sincere cuvinte de felicitare și urări de bine, care constituie doar o părticică din întreaga recunoștință, pe care o meritați pentru tot ceea ce faceți ca viața să devină mai frumoasă.

Fie ca această frumoasă sărbătoare a tinereții veșnice a chipului feminin să aducă în casele Dumneavoastră dragoste, liniște sufletească și belșug.

Femeile au jucat și vor juca și de acum încolo un rol determinant în societate. Totodată, e recunoscut faptul că Dumneavoastră sunteți cel mai puternic afectate de greutățile vieții, îndeplinindu-Vă misiunile de mame, soții, lucrători ai Procuraturii.

Respectându-Vă și tratându-Vă ca pe egalele noastre, recunoaștem meritele și eforturile pe care le depuneți și ne exprimăm admirația pentru faptul că, deopotrivă cu misiunile complexe și dificile care vă revin la serviciu, Dvs. reușiți să Vă păstrați feminitatea, gingășia, bunătatea sufletească.

Dumneavoastră, scumpe femei, întruchipați originile vieții, transmiteți copiilor tot ce aveți mai bun de la Dumnezeu – căldura inimii și gingășia sufletului, sinceritatea gândurilor și acțiunilor, înțelepciunea vieții, fidelitatea și dragostea.

Vă dorim ca niciodată grijile și nevoile să nu Vă umbrească chipul, pentru a putea îndreptăți menirea de a păstra veșnic viu focul în căminul familial și a privi cu încredere în viitor.

VIZITĂ OFICIALĂ A DELEGAȚIEI MINISTERULUI PUBLIC ROMÂN ÎN REPUBLICA MOLDOVA

În perioada 8-11 februarie curent, o delegație a Ministerului Public al României, condusă de Procurorul General al României, dl Ilie Botoș s-a aflat într-o vizită oficială în Republica Moldova. Programul de lucru al delegației au inclus întâlniri oficiale cu conducerea Procuraturii Generale, Ministerului Justiției, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției. De asemenea, oaspeții au vizitat Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internațională (ULIM) precum și Centrul de pregătire a cadrelor Procuraturii.

Sosirea delegației (Aeroportul Internațional Chișinău)

Vizita delegației române constituie un moment important pe agenda relațiilor moldo-române prin semnarea Protocolului privind cooperarea între Ministerul Public

Român și Procuratura Generală a RM. Potrivit dlui Valeriu Balaban, obiect al discuțiilor l-au constituit modalitățile comune de combatere a criminalității organizate, traficului

de ființe umane, terorismului, perfecționarea formelor de cooperare internațională și asistență juridică.

În cadrul vizitei oficiale efectuată de delegația Ministerului Public Român, condusă de Procurorul General al României, dl Ilie Botoș, au avut loc întâlniri cu conducerea Procuraturii RM, în cadrul cărora au fost luate în dezbateri mai multe chestiuni privind interesele comune ale RM și României, cu prioritate cooperarea juridică internațională între organele de ocrotire a normelor de drept din ambele state.

Deoarece Republica Moldova și România sunt țări limitrofe, în cadrul efectuării urmăririi penale de către autoritățile ambelor state, apare deseori necesitatea acordarea asistenței juridice internaționale. În special, aceasta se referă la cauzele penale de contrabandă, trafic de ființe umane și alte infracțiuni din categoria crimei organizate. Aceasta implică necesitatea utilizării la maximum a posibilităților de cooperare acordate de legislațiile națională și internațională.

În acest context, e de menționat că pe parcursul anului 2004 organele de drept moldave au înaintat autorităților României 37 cereri de

acordare a asistenței juridice în cadrul efectuării urmăririi penale (stadiu prejudiciar) și 5 cereri de extrădare a infractorilor căutați pentru comiterea infracțiunilor pe teritoriul Moldovei, în scopul tragerii la răspundere penală. Astfel, 3 cereri de extrădare au fost admise, într-un caz extrădarea a fost refuzată din cauza că persoana era cetățean al României, în alt caz – pe motiv de deces a persoanei. De asemenea, în anul 2004 din România au parvenit 24 cereri prin care se solicita acordarea asistenței juridice. Toate cererile primite de partea moldavă în anul 2004 au fost

Întâlnirea cu conducătorii subdiviziunilor Procuraturii Generale a RM (Palatul Republicii)

executate. În anul 2004 la Procuratura Generală a Republicii Moldova au parvenit un număr considerabil de dosare penale pornite de organele de drept ale României pe faptul

ACTIVITATEA CURENTĂ A PROCURATURII

Întâlnire cu Președintele Republicii Moldova

Departamentul Tehnologiei Informaționale

Vizita la Ministerul Justiției al RM

Întrevederea cu dl. Valentin Mejinschi, Directorul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției

falsificării și folosirii „cărților verzi” false de către cetățeni ai Republicii Moldova. Astfel, a fost preluată urmărirea penală în 302 de dosare referitor la „carte verde”.

Organele procuraturii din ambele state au considerat necesară semnarea Protocolului întru impulsivitatea activității de cooperarea bilaterală. Conform Protocolului, părțile, subliniind bunele relații dintre cele două țări și în dorința dezvoltării cooperării bilaterale pentru prevenirea și lupta împotriva criminalității, în general, și a celei organizate, în special, în conformitate cu obligațiile asumate prin diferite acorduri bilaterale și multilaterale la care sunt părți, au convenit asupra următoarelor:

Secvență din cadrul conferinței comune de presă (Palatul Republicii)

- ▶ să efectueze periodic schimburi reciproce de delegații oficiale pentru schimbul de experiență și discutarea problemelor de interes comun;

- ▶ să realizeze contacte directe între procurori, precum și schimburi de corespondență prin care se solicită acordarea de asistență judiciară, în caz de necesitate;

- ▶ să procedeze periodic la schimburi de informații privind legislația și jurisprudența în domeniile de interes comun, avându-se în vedere evoluțiile ce au loc în această materie în fiecare țară;

- ▶ fără a leza secretul cercetărilor, părțile se angajează în mod concret într-un schimb reciproc de informații și date disponibile despre organizații criminale care activează pe teritoriul celor două țări;

- ▶ în cadrul competențelor legale, părțile vor depune toată diligența și vor acționa pe lângă organele competente pentru facilitarea procedurilor de asistență judiciară mutuală.

Prezentul Protocol a intrat în vigoare la 10 februarie 2005 și se va aplica pe toată durata valabilității Tratatului dintre România și Republica Moldova privind asistența judiciară în materie civilă și penală, semnat la Chișinău la 6 iulie 1996.

CONSILIUL PROCURATURII MUN. CHIȘINĂU

ULTRASCURT

Prin ordinul Procurorului mun. Chișinău din 31.01.05, în calitate de organ consultativ al procuraturilor amplasate în raza capitalei a fost instituit Consiliul Procuraturii municipiului Chișinău, din componența căruia fac parte:

Președintele Consiliului:
Procurorul mun. Chișinău
– Vasile Pascari;

Membrii Consiliului:
Procurorii adjuncți ai procurorului mun. Chișinău
– Vladimir Lupu,
– Ion Vicol,
– Vasile Gherasimenco;
Procurorul sect. Botanica – Forin Valicu;
Procurorul sect. Buiucani
– Vladimir Dilan;
Procurorul sect. Ciocana
– Oleg Slobodzeanu;
Procurorul sect. Centru
– Alexandru Bistrițchi;
Procurorul sect. Rîșcani
– Anton Cardaniuc.
Secretar al Consiliului a fost numit șeful-adjunct al secției organizare, control și relații cu publicul al Procuraturii mun. Chișinău
– Ina Tomșa.

Scopul creării acestui organ consultativ, sarcinile și atribuțiile sunt statuate în Regulament. Potrivit dlui Vasile Pascari, instituirea Consiliului Procuraturii mun. Chișinău a fost dictată de necesitatea perfecționării și realizării eficiente a atribuțiilor procuraturilor din capitală, corelării acțiunilor care necesită eforturi commune, examinării operative a problemelor de importanță majoră, conform competențelor.

La 16 februarie curent a fost convocată prima ședință a Consiliului, în cadrul căreia a fost pusă în discuție rezulatele activității desfășurate de procuratura sect. Ciocana în decursul lunii ianuarie 2005. Totalurile primei ședințe au demonstrat actualitatea instituirii acestui organ consultativ or problemele care au fost recunoscute ca abateri în activitatea procuraturii sect. Ciocana au fost caracteristice pentru toate procuraturile mun. Chișinău și prin urmare, necesită a fi precăutate noi forme de realizare a atribuțiilor acestor procuraturi la îndeplinirea sarcinilor care le revin.

De asemenea, actualitatea instituirii Consiliului Procuraturii mun. Chișinău a fost încă o dată dovedită și prin faptul că în cadrul ședinței membrii nu s-au limitat doar la subiectul ordinii de zi, ci au abordat chestiuni actuale ce țin de activitatea cotidiană. Ținând cont de faptul că subiectul aplicării în practică a acordului de recunoaștere a vinovăției a stîrnit discuții contraversate, în ordinea de zi a ședinței următoare a fost inclusă problema dată. Ședințele Consiliului vor fi convocate în fiecare zi de miercuri, la ora 14:00.

▶▶▶▶▶ ULTRASCURT

În ajunul Zilei Profesionale a Lucrătorului Procuraturii, Biroul Federal pentru Investigații, prin intermediul Ambasadei Statelor Unite ale Americii a donat Procuraturii Generale 4 computere staționare, 2 scanere, 2 printere și 2 instalații universale de salvare a energiei.

Echipamentul dat a fost donat de Guvernul American în susținerea Inițiativei de Cooperare în Europa de Sud - Est (SECI) și în susținerea eforturilor Republicii Moldova de a combate traficul de ființe umane. Această donație marchează încă o etapă în strînsa și productiva relație de lucru, stabilită între Procuratura Republicii Moldova, dna

Holly L. Wiseman, Consilier pentru Probleme Juridice al Departamentului Justiției și Agenția Federală pentru Investigații din SUA. Tehnica oferită va asista Procuratura în procesul coordonării cu Departamentul de Combateră a Traficului de Ființe Umane a Direcției Generale de Combateră a Crimei Organizate a Ministerului de Interne și de a obține atît condamnări de succes, cît și de a apăra drepturile victimelor.

▶▶▶▶▶ ULTRASCURT

Procurorul General, dl Valeriu Balaban a avut la 2 februarie 2005 o întrevvedere cu delegația Comisiei de monitorizare a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE), condusă de dna Josette Durrieu, care se află într-o vizită de documentare la Chișinău.

În cadrul întrevederii au fost abordate aspecte privind necesitatea asigurării legalității în cadrul campaniei electorale și scrutinului parlamentar din 2005. La întîlnire discuțiile s-au axat asupra: reorganizării instituționale a Procuraturii, problemelor asigurării

transparenței activității organelor procuraturii și accesului la informație, precum și asupra atribuțiilor procurorului în combaterea crimei organizate și traficului de ființe umane.

ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ОБЩИХ ИНТЕРЕСОВ ОБЩЕСТВА И ЗАЩИТА ПРАВ И СВОБОД ГРАЖДАН БЫЛИ И ОСТАЮТСЯ ПРИОРИТЕТНЫМИ НАПРАВЛЕНИЯМИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ПРОКУРАТУРЫ

Александр СТОЯНОГЛО,
заместитель Генерального Прокурора РМ

Одним из главных направлений деятельности органов прокуратуры является представление общих интересов общества, защиты правопорядка, прав и свобод граждан. Эти функции изложены как в Конституции РМ так и в законе о Прокуратуре. Необходимо отметить, что в последние годы, в связи с изменением Конституции, принятия нового закона о Прокуратуре, вступления в силу новых уголовного, уголовно-процессуального кодексов и др., передачи отдельных функций префектурам, а в последствии территориальным бюро Аппарата Правительства, налицо снижение количественных показателей деятельности территориальных прокуратур в сфере предоставления общих интересов общества, защиты правопорядка, прав и свобод граждан (в прошлом общий надзор).

Но время и состояние законности в государстве показало, что названные функции, ранее исполняемые прокуратурой, в большей части были оставлены без внимания и не выполнялись соответствующим образом и другими публичными органами. Таким образом, государственные интересы и интересы граждан не защищаются должным образом. Одновременно, анализируя результаты деятельности Прокуратуры по направлениям работы, необходимо отметить что, несмотря на все трудности, в 2004 г. прокуроры выполнили существенный объем работы. Так в области финансово-экономических расследований Генеральная прокуратура в соответствии с планами деятельности на I и II полугодие 2004 г., определила, что приоритетными направлениями на 2004 г. является деятельность в области:

- соблюдения законности управления публичной собственностью органами власти;
- соблюдения законности при администрировании налоговых платежей и средств внебюджетных фондов;
- состояние законности на этапе постприватизации в аграрном секторе, в особенности защита прав и интересов квотчиков.

В указанный период по данным направлениям было:

- осуществлено 1529 проверок (в 2003 г.-2138);
- начато уголовное преследование по 251 делам (в 2003 г.-231);
- внесено 1300 протестов и представлений (в 2003 г.-2255);
- подано 489 исковых заявлений на сумму 91.094.935 лей (в 2003 г.-622 на сумму 57.705.410);
- в процессе мер, принятых прокурорами на стадии досудебного разбирательства, возмещен ущерб, причиненный интересам государства в сумме 13.410.135 лей.

Достиженные результаты подтвердили правильность приоритетных направлений деятельности. Только проверки в сфере постприватизации в сельском хозяйстве выявили нарушения ущемляющие права и интересы не только государства, но и большинства населения страны, включая пенсионеров, инвалидов и других социально незащищенных слоев населения, что препятствует динамичному развитию национальной экономики. Однако не все прокуроры поняли важность этого направления деятельности. Многие проверки носили формальный характер. Как следствие тревожной ситуация остается в большинстве населенных пунктов страны.

На надлежащем уровне осуществлялись проверки прокуратурами районов Кэушень, Кантемир и Ниспорень. Исходя из изложенного защита прав и интересов граждан в процессе приватизации будет оставаться приоритетной и в будущем. Актуальность этого направления деятельности подтверждается и анализом рассмотренных петиций. Так из 409 петиций, поданных в 2004 г. в органы прокуратуры, 171 или более 40% были удовлетворены.

Другим направлением в деятельности органов прокуратуры являлась проверка соблюдения законности при администрировании налоговых платежей и средств внебюджетных фондов. Так в процессе проверки поступления денежных средств в Национальный Экологический Фонд, прокуратура установила, что предусмотренные законом платежи не администрируются на должном уровне уполномоченными органами, что привело к существенному непоступлению денежных средств.

За период 2003 г. в республику были импортированы нефтепродукты на сумму 1 миллиард 635 млн. лей, вследствие чего подлежало оплате в Национальный Экологический Фонд 10 млн. лей. Однако на момент проверки импортеры оплатили только 3 млн. лей. В результате мер принятых непосредственно Генеральной прокуратурой в период марта-мая 2004 г. экономические агенты уплатили в Национальный Экологический Фонд 3,1 млн. лей.

В процессе проверки полноты внесения платежей экономическими агентами (производителями алкогольной продукции) за использование торговых марок являющихся собственностью государства, прокуратура установила, что ряд производителей, используя торговые марки, не осуществляет регулярные платежи на соответствующий казначейский счет Департамента «Молдова-Вин». Так на 18 мая 2004 г. задолженность составляла около 5 млн. лей, а на 01.09.2004 г. около 11 млн. лей. В результате мер, принятых работниками отдела финансово-экономических расследований, должниками были погашены долги в размере около 8 млн. лей, а в общем органы прокуратуры приняли меры по взысканию средств в счет оплаты торговых марок в сумме около 13 млн. лей.

Одновременно было установлено, что действующее законодательство не предусматривает каких либо конкретных мер принуждения для исполнения экономическими субъектами-производителями винодельческой продукции возложенных на них обязательств. В связи с этим были подготовлены предложения об изменении соответствующих нормативных актов, на базе которых Парламент РМ внес изменения в закон о винограде и вине №131 от 02.06.1994 г.

Также были выявлены нарушения при экспорте орехов, приведших к значительным непоступлениям в фонд развития орехов. В период 2002-2003 г.г. с территории Республики Молдова было экспортировано посредством 70 экономических агентов продукции из орехов на сумму 500 млн. лей. В соответствии с положениями Закона об орехах и Закона о государственном бюджете на соответствующий год, указанные экспортеры должны были внести на счет Фонда развития орехов денежные средства в сумме 5 млн. лей. Между тем, согласно данных Министерства сельского хозяйства и продовольствия, на счет Фонда развития орехов поступило

только 1,96 млн. лей. Сложившиеся ситуация возникла в результате отсутствия сотрудничества между Министерством сельского хозяйства и продовольствия и таможенным департаментом. Благодаря вмешательству органов прокуратуры экономические агенты самостоятельно оплатили задолженность в размере 1,34 млн. лей. Одновременно были поданы искивые заявления на сумму 1.3 млн. лей.

Следующим приоритетным направлением деятельности в истекшем году было соблюдение законности управления публичной собственностью органами власти. Обобщение соблюдения законодательства о порядке управления собственностью государства выявило значительные нарушения в деятельности представителей государства. Так проверки, проведенные в Министерстве промышленности, Министерства транспорта и связи, Министерстве сельского хозяйства и продовольствия, выявило низкий уровень исполнения представителями государства своих обязанностей, а также неудовлетворительное состояние контроля со стороны руководства указанных министерства за деятельностью представителей государства, что привело к неэффективному управлению собственностью государства.

Генеральная прокуратура осуществила проверку соблюдения законодательства о закупке товаров, работ, услуг для нужд государства и выявила множество фактов тяжких нарушений указанного законодательства. Так, в нарушение ст.24 Закона о закупке товаров, работ, услуг для нужд государства, внедряется практика уклонения от проведения публичных аукционов по закупке товаров, работ, услуг путем незаконного применения метода закупки из одного источника. Кроме того, были выявлены случаи подтасовки результатов аукционов и ценовых ofert путем участия в аукционе единственного покупателя выступающего от имени нескольких экономических агентов.

В процессе проверки были выявлены фирмы, которые не имели права участвовать в аукционе или не могли реально исполнить обязательства по заключенным контрактам. Товары, работа, услуги закупались без создания Рабочих групп по оценке ofert, на формальных аукционах, без обеспечения свободного доступа экономических агентов к участию в них, отсутствия транспарентности и публичности данного процесса, что причиняет прямой ущерб интересам публичного бюджета и имиджу государства перед лицом местных и иностранных экономических агентов. Органы прокуратуры приняли ряд мер по выявлению и устранению нарушений носящих финансово-экономический характер и причиняющих ущерб интересам граждан и государства.

Так Генеральная прокуратура осуществила проверку формирования цен на хлебобулочные изделия. В процессе проверки были выявлены факты злоупотребления служебным положением со стороны различных должностных лиц, повлиявшие на рост цен на указанную продукцию, и ущемившие, таким образом, интересы граждан и государства. В результате проверки было возбуждено 7 уголовных дел, виновные лица возместили добровольно ущерб причиненный АО «Франзелуца» в размере 350 тыс. лей. Отдел финансово-экономических расследований подал искивое заявление по возвращении государству в лице АО «Комбинатул де produse cereалиере» имущества на сумму 27 млн. лей (заявление удовлетворенно в полном объеме). На основании результатов проверки, осуществленной работникам Генеральной прокуратуры, было отменено решение Высшей Судебной Палатой о взыскании с Министерства Финансов в пользу ООО «Оферта-Плюс» 20 млн.лей. одновременно был отменен и исполнительный лист о принудительном взыскании указанных сумм, а 19.10.2004 прокуратура начало уголовное преследование по данному факту на основании ст.195 ч.2 УК (в настоящее время дело находится в стадии расследования).

В октябре 2004 в Экономическую апелляционную палату было направлено искивое заявление о взыскании с ООО «Энерго-Экспорт» 12 млн. лей. Указанный иск был подготовлен на базе результатов проверки законности контракта заключенного между ГП «Молдэлектрика» и ООО «Энерго-Экспорт». Предметом договора являлись услуги по транспортировке электрической энергии от производителей из Республики Молдова в Румынию. Контрактная стоимость услуг по транспортировке 1 кв/ч составляла 1 бан, тогда

как Национальное агентство по регламентированию в энергетике установила обязательный тариф на данный вид услуг предоставляемый ГП «Молдэлектрика» в размере 3, 52 бана. Также в Экономическую апелляционную палату было направлено три искивых заявления о признании недействительным договоров купли-продажи ряда помещений АО «Альфа», расположенных по ул. Алба Юлия 75, мун.Кишинэу, в результате которых государству был причинен ущерб в размере 2,8 млн.лей.

Генеральная прокуратура обобщила соблюдение законодательства о несовместимости должностей в деятельности должностных лиц местных органов власти. Органами прокуратуры были выявлены 297 случаев незаконного совмещения мандатов местных советников и должностных лиц местных органов власти с предпринимательской деятельностью, а также иные случаи несовместимости должностей. Для устранения выявленных нарушений прокурорами было внесено 295 представлений с требованиями об отстранении советников и должностных лиц местных органов власти от функций несовместимых с мандатом советника или государственной должностью или отзыва мандата и увольнения последних. В последствии факты несовместимости должностей были устранены.

Проведенный анализ и примеры деятельности органов прокуратуры в сфере борьбы с финансово-экономическими преступлениями демонстрируют необходимость дальнейшей активизации этого направления деятельности. Самое главное, что органы прокуратуры востребованы в данной области в нашей помощи и поддержке нуждается простой гражданин, гражданское общество, государство. Однако большинство прокуроров так этого и не поняли. Нам удалось в последние годы добиться позитивных результатов в работе отраслевого отдела Генеральной прокуратуры, чего, к сожалению нельзя сказать о территориальных прокурорах. Мы так не смогли переломить синдром безразличия к процессам происходящим в гражданском обществе и государстве, нам не удалось убедить территориальных прокуроров в необходимости усиления работы направленной на защиту прав и интересов граждан и государства. По-прежнему проверки носят зачастую формальный характер, а принимаемые меры прокурорского реагирования не отражают реальное состояние законности. В предстоящий период основной задачей отраслевого отдела станет значительное улучшение организации работы и повышения контроля за деятельностью территориальных прокуратур.

И последнее. Вышесказанное вовсе не означает возрождения общего надзора. В этом нет никакой необходимости, да и далеко не все тогда было правильным и разумным. Речь идет всего лишь о качественно ином подходе органов прокуратуры к вопросам защиты прав и интересов граждан и государства, о более активной позиции прокурора в вопросах усиления законности, что, безусловно, повысит авторитет и имидж органов прокуратуры.

О низком уровне законности свидетельствует и возросшее количество жалоб поступивших в органы прокуратуры. За истекший период в органы прокуратуры обратились 37 тыс. граждан, что составляет в среднем около 3 тыс. заявлений ежемесячно. Около 30% жалоб оказались обоснованными. К сожалению и в этом направлении деятельности особой активности прокуроров не наблюдается. Работа по защите конституционного права граждан на подачу петиций сводится к обычному рассмотрению петиций. А ведь еще недавно прокуроры планировали и проводили проверки соблюдения законности при рассмотрении петиций местными органами власти, контролирующими органами, была налажена практика привлечения должностных лиц к административной ответственности за нарушение законодательства о петициях. Такую работу следует проводить и впредь. Именно посредством таких проверок, обобщений, административных производств будет налаживаться определенная культура рассмотрения петиций, будет в полной мере соблюдаться конституционное право граждан на подачу петиций.

В последние годы пристальное внимание уделяется вопросам связанными с торговлей людьми. Меры, принятые органами прокуратуры и другими правоохранительными органами дали новый толчок этой деятельности. В 2004 г были возбуждены около 380 уголовных дел по торговле людьми, в том числе – 41 дело по торговле детьми, т.е. почти вдвое больше чем в 2003 и в 4 раза чем в 2002 году. В 2004 г в судебные инстанции было отправлено 176 уголовных дел по

таким преступлениям, за совершение которых были осуждены в 2002 г – 22 человека, в 2003 – 34, а в 2004 – около 60-ти лиц.

В своей деятельности Генеральная прокуратура сотрудничала с различными международными неправительственными организациями, такими как Посольство США в Молдове, Миссия СБСЕ, Международная организация по миграции населения, Детский фонд ООН. С финансовой и методической помощью этих структур в 2004 году проводились национальные и международные семинары по вопросам уголовного законодательства в данной области, защиты и оказания помощи жертвам торговли людьми, обучения полицейских, прокурорских и судебных работников. Из анализа реальной ситуации в области борьбы с торговлей людьми следует, что в республике не предпринимаются необходимые меры для устранения причин и условий, способствующих незаконной миграции населения, в том числе торговли людьми, не в полной мере были реализованы меры предусмотренные в Национальном плане действий по борьбе с торговлей людьми, утвержденном Постановлением правительства №1219 от 9 ноября 2001. На выполнение этих и других задач должна быть направлена деятельность соответствующих отделов Генеральной прокуратуры в следующем году.

Тревожным остается уровень преступности среди несовершеннолетних. В 2004 г уровень преступности среди несовершеннолетних вырос и составляет около 10% из общего числа зарегистрированных преступлений. За 11 месяцев 2004 г несовершеннолетними лицами или с их участием было совершено около 2500 преступлений, т.е. на 7,4% больше чем за тот же период прошлого года. В некоторых административно-территориальных единицах зарегистрирован рост числа преступлений с участием несовершеннолетних: в районах Шолдэнешть – в 4 раза, Дондушень, Кантемир, Хынчешть – в 2 раза. Количество преступлений с участием несовершеннолетних преступников увеличилось в 23 районах. Как и в прошедшие годы несовершеннолетние лица чаще всего участвуют в преступлениях связанных с хищением материальных ценностей.

Из анализа показателей совершения преступления несовершеннолетними лицами следует, что криминогенная обстановка среди несовершеннолетних обусловлена окружением в котором дети растут и воспитываются. В последнее время отмечается свободный доступ несовершеннолетних к покупке спиртных напитков, ослабление роли семьи, школы в воспитании детей, неудовлетворительная деятельность соответствующих органов занимающихся вопросами несовершеннолетних, пассивность гражданского общества по отношению к проблемам подрастающего поколения и вообще к росту количества несовершеннолетних преступников. Большое количество детей бродяжничают, что становится хорошей почвой для совершения преступлений. Постановлением Правительства №233 от 28.03.2001 были приняты конкретные меры для устранения бродяжничества и попрошайничества. Но, центральными и местными публичными органами запланированные меры не были исполнены. В большинстве районов деятельность инспекторов по несовершеннолетним является неудовлетворительной и формальной. Деятельность по охране правопорядка в комиссариатах полиции, в которых работают инспекторы по несовершеннолетним является слабой и несущественной.

Установлено, что местные публичные органы почти не занимаются судьбой трудных подростков. Примерии не принимают меры по организации отдыха детей, их привлечения к социально полезному труду. Во многих районах не действуют комиссии по несовершеннолетним, или их деятельность сводится к выявлению социально-уязвимых семей. На местах отсутствуют какие-либо социальные службы, деятельность которых была бы направлена на предупреждение преступлений совершенных несовершеннолетними или на защиту социально уязвимых детей. Отсутствует система внешкольного обучения детей, состоящая из различных мероприятий, кружков, секций, которые развивали бы у подростков индивидуальные способности. Указанным вопросам не уделяется достаточного внимания в районах Бассарабяска, Кантемир, Рышкань, Окница, Шолдэнешть и Леова. В этих целях территориальные прокуроры обязаны исполнять приказ Генерального прокурора №54/21 от 29 марта 2004 г и решение Коллегии Генпрокуратуры от 04.11.2004.

Отдел защиты конституционных прав и интересов и борьбы с торговлей людьми обобщил данные по соблюдению законодательства при усыновлении детей, в том числе иностранными гражданами, а также проверил соблюдение прав ребенка. Установлены многочисленные случаи нарушения закона при усыновлении детей. Несмотря на то, что согласно новому ГПК прокурор не участвует в принятии таких решений, случаи торговли детьми под предлогом их усыновления не могут быть оставлены без внимания. Слабым звеном в деятельности прокуратуры является контроль соблюдения экологического законодательства и обеспечения права на здоровую окружающую обстановку, несмотря на то, что экологические преступления год от году увеличиваются, было возбуждено лишь несколько уголовных дел для привлечения к ответственности виновных. Отраслевой отдел Генпрокуратуры и территориальные прокуроры должны уделять больше внимания этой сфере деятельности, обеспечивая конституционное право граждан на здоровую окружающую обстановку.

Неблагоприятная ситуация сложилась с соблюдением прав и интересов лиц, находящихся в местах лишения свободы. С ликвидацией специализированной прокуратуры основной объем работы по этому направлению деятельности перешел на территориальные прокуратуры. Последние, оказались не в состоянии организовать работу на должном уровне, выполнение работы в основном было вменено молодым и неподготовленным работникам. В результате резко увеличилось количество обращений осужденных лиц, повсеместно нарушаются элементарные права осужденных на получение квалифицированной медицинской помощи, нормальные условия содержания. Очевидно, что причины сложившегося положения носят, прежде всего, экономический характер, но и прокурорам не следует довольствоваться ролью наблюдателя. Отраслевому отделу надо больше внимания уделять правильной организации проверок совместно с территориальными прокуратурами, заниматься подготовкой и переподготовкой прокуроров занятых в этой сфере прокурорской деятельности.

Значительная работа за отчетный период проведена по защите прав и интересов военнослужащих. В нынешнем году в Вооруженных силах было зарегистрировано 143 преступления. Военные прокуроры постоянно выезжали на места, встречались с воинскими коллективами, проводили мероприятия по разъяснению действующего законодательства, выступали с информацией по результатам уголовного преследования по конкретным уголовным делам.

Военными прокурорами были оперативно расследованы уголовные дела по фактам хищения боеприпасов со складов Национальной Армии, халатного отношения должностных лиц к службе и незаконного хранения огнестрельного оружия и боеприпасов. За эти действия были привлечены к уголовной ответственности 6 военнослужащих, в том числе 2 старших офицера, и 5 гражданских лиц, изъяты из незаконного обращения 31 гранатомет и 213 гранат «Ф-1» и большое количество боевых патронов.

Вместе с тем, до сих пор в Вооруженных Силах имеют место факты нарушения уставных правил взаимоотношений между военнослужащими, превышения и злоупотребления властью должностными лицами, имеют место случаи незаконного привлечения военнослужащих срочной службы к несанкционированным работам за пределами частей, хищения и уничтожения военного имущества. Предупреждение, пресечение и выявление таких фактов должно стать основной задачей военных прокуроров в предстоящем году. Территориальным прокурорам следует в полной мере использовать имеющийся потенциал по защите интересов граждан, оперативно реагировать на случаи нарушения закона, способствовать укреплению законности и правопорядка.

Вышеизложенные примеры еще раз подтверждают тот факт что представление общих интересов общества и защита прав и свобод граждан, являются приоритетными направлениями нашей деятельности.

STUDIUL COMPARATIV PRIVIND DREPTURILE ȘI ÎMPUTERNICIRILE PROCURORULUI, STRUCTURA ȘI COMPETENȚA PROCURATURII. COMPATIBILITATEA LEGII CU PRIVIRE LA PROCURATURĂ LA NORMELE ȘI STANDARDELE DREPTULUI INTERNAȚIONAL

Valentin COVAL
Procuror, șeful secției juridice

La 14 martie 2003, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la Procuratură nr.118 – XV, elaborată de Procuratura Generală. Adoptarea Legii cu privire la Procuratură a avut menirea de a contribui la realizarea Concepției reformei judiciare și de drept în Republica Moldova, aprobate prin Hotărârea Parlamentului nr. 152 – XIII din 21 iulie 1994, potrivit căreia urmau să fie reformate atribuțiile, competența, drepturile și structura organelor de ocrotire a ordinii de drept din țară, inclusiv a organelor Procuraturii.

Necesitatea adoptării Legii a fost dictată de angajamentele asumate de Republica Moldova la momentul aderării la Consiliul Europei (13 iunie 1995) de a asigura preeminența dreptului internațional asupra dreptului național, respectarea drepturilor omului și libertăților fundamentale și de a revedea rolul și atribuțiile procuraturii în așa fel, încât această instituție să corespundă atît exigențelor statutului de drept, cît și normelor dreptului internațional. În această ordine de idei la 05.07.2000 Parlamentul, prin Legea 1115 – XIV cu privire la modificarea și completarea Constituției, a modificat rolul și atribuțiile Procuraturii, ajustând legislația națională la normele Consiliului Europei. Conform art. 124 din Constituție, Procuratura reprezintă interesele generale ale societății, apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, conduce și exercită urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești, în condițiile legii.

Elaborarea Legii cu privire la Procuratură a fost precedată de un studiu aprofundat al legislației unor state europene cu o democrație avansată și ținînd cont de standardele unanim acceptate, privind structura, rolul, funcțiile, atribuțiile Procuraturii, cu solicitarea opiniilor specialiștilor în domeniu: practicieni, teoreticieni, experți naționali și internaționali, inclusiv ai Consiliului Europei. În acest scop au fost organizate un șir de conferințe internaționale cu genericul: „Procuratura. Rolul și locul ei în sistemul organelor de drept”, desfășurate sub egida Procuraturii Generale în perioada 3 – 5 mai 2000 și 15 – 16 noiembrie 2001 la Chișinău, precum și în perioada 11 – 15 februarie 2002, desfășurată sub egida Ministerului Justiției al Statelor Unite ale Americii la Budapesta, Ungaria.

La baza elaborării legii a stat și Recomandarea REC (2000) 19 „Cu privire la rolul Procuraturii în cadrul sistemului de justiție penală”, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 6 octombrie 2000, care conține un șir de principii aplicabile sistemului procuraturii statelor membre ale Consiliului Europei. Pornind de la necesitatea îndeplinirii prevederilor Programului – pilot de coordonare cu Republica Moldova privind acordarea asistenței în vederea îndeplinirii angajamentelor ce reies din Rezoluția 1280 (2002) și Recomandarea 1554 (2002) adoptate de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei partea moldavă a remis Consiliului Europei Legea cu privire la Procuratură, pentru efectuarea expertizei compatibilității actului legislativ cu normele dreptului internațional prin prisma respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

În urma monitoringului compatibilității legii, potrivit concluziilor expertizei PCRED/DGI/EXP (2002) 45 din 14 noiembrie 2002, experții internaționali, dna Anne Colliard (Elveția) și dl Francois Falletti (Franța) au constatat respectarea de către țara noastră a cerințelor Recomandării Consiliului Europei REC (2000) 19 din 06.10.2000 în ceea ce privește structura, rolul, atribuțiile și relațiile Procuraturii cu puterile din stat și organele de drept. Pe parcurs, ne vom strădui ca prin prisma recomandărilor REC (2000) 19 și rezultatelor Expertizei Consiliului Europei PCRED / DGI / EXP (2002) 45 să prezentăm prevederile Legii cu privire la Procuratură ce țin de structura și competența Procuraturii, drepturile și împuternicirile procurorilor.

Astfel, este necesar de menționat că potrivit legii (art. 4) Procuratura are o misiune primordială de a contribui la exercitarea justiției (misiune care este atribuită procuraturii în statele occidentale), și-a păstrat locul în cadrul autorității judecătorești în calitate de instituție independentă și specializată, loc consemnat în capitolul IX (Autoritatea judecătorească) secțiunea 3-a (Procuratura) a Constituției Republicii Moldova. Aceste prevederi sînt în concordanță cu recomandările Consiliului Europei, potrivit cărora, în relația procuratură – puterile legislativă și executivă statele membre trebuie să întreprindă măsurile corespunzătoare pentru a le asigura procurorilor posibilitatea de a-și exercita atribuțiile și împuternicirile lor fără vreo imixtiune.

De menționat că în recomandările sale Consiliul Europei propune 2 variante privind locul procuraturii în cadrul puterilor de stat. Astfel, în pct. 13 din Recomandări sînt expuse măsurile care urmează a fi întreprinse de către state în cazul în care procuratura face parte sau este subordonată Guvernului și în alt caz în care este independentă de Guvern, pct. 14.

Cît privește relațiile procuratura – puterea judecătorească, după cum este enunțat în Recomandările Consiliului Europei (pct.17), statele trebuie să ia toate măsurile necesare pentru ca statutul, competența și rolul procesual al procurorilor să fie definite prin lege în așa fel, încît să nu poată aduce atingere independenței și imparțialității judecătorilor. Pornind de la aceasta, este necesar de menționat faptul că Republica Moldova și-a onorat obligațiunea dată delimitînd raporturile dintre procurori și judecători și stabilind atribuțiile procurorului într-un proces penal, civil sau administrativ în codurile respective, Legea cu privire la Procuratură, precum și alte acte normative. La rîndul lor, experții Consiliului Europei au confirmat, citez: „nu există vreo imixtiune a puterilor executivă și legislativă în afacerile proprii Procuraturii, iar natura și domeniul competenței ei sînt precizate de lege, conform punctelor 13, 14 și 15 ale Recomandării”.

Un alt compartiment esențial al Legii cu privire la Procuratură îl constituie competența, drepturile și împuternicirile procuraturii prevăzute în capitolul doi. Potrivit art. 4 din Lege, Procuratura are următoarea competență:

- a) reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, drepturile și libertățile cetățenilor;
- b) conduce și exercită urmărirea penală;
- c) reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești;
- d) participă, în condițiile legii, la judecarea cauzelor civile, contravențiilor administrative și litigiilor economice, în privința cărora acțiunile au fost intentate de ea;
- e) exercită controlul asupra legalității aflării persoanelor în instituțiile de rețineră și detențiune preventivă, în alte instituții de executare a pedepselor;
- f) exercită controlul asupra executării legilor în Forțele Armate;
- g) asigură, în limitele competenței sale, asistența juridică și colaborarea internațională în domeniul dreptului;
- h) examinează și soluționează cererile și reclamațiile cetățenilor;
- i) exercită alte atribuții prevăzute de lege.

De menționat că competența Procuraturii Republicii Moldova corespunde funcțiilor procuraturilor din cadrul sistemelor de justiție penală din Europa, recomandate de Consiliul Europei (pct. 1, 3, 24 și 38 din Recomandarea REC (2000) 19) care:

- ▶ în numele societății și interesului public, asigură aplicarea legii atunci când încălcarea ei atrage după sine impunerea sancțiunilor;
- ▶ respectă și urmărește ocrotirea drepturilor cetățenilor după cum acestea sînt prevăzute de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- ▶ decide asupra pornirii sau continuării urmăririi penale;
- ▶ reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești;
- ▶ atacă hotărârile împotriva tuturor sau anumitor decizii judecătorești;
- ▶ implementează politica națională cu privire la combaterea criminalității;
- ▶ conduce, dirijează sau supraveghează ancheta;
- ▶ asigură acordarea unei asistențe eficiente victimelor;
- ▶ decide asupra măsurilor alternative de urmărire;
- ▶ favorizarea cooperarea internațională, etc.

La rândul lor, experții Consiliului Europei au confirmat că „în această privință legea moldovenească demonstrează a fi compatibilă cu Recomandarea REC (2000) 19.” Alte funcții ale Procuraturii, cum ar fi exercitarea controlului asupra legalității aflării persoanelor în instituțiile de rețineră și detențiune preventivă, în alte instituții de executare a pedepselor, asupra executării legilor în Forțele Armate, examinarea și soluționarea cererilor și reclamațiilor cetățenilor, nu contravin recomandărilor. Fără a detalia fiecare funcție în parte, generalizînd cele expuse la acest compartiment constatăm faptul că prin Legea cu privire la Procuratură, organele Procuraturii au fost scutite de executarea unor sarcini care nu corespund Recomandării Consiliului Europei, cum ar fi exercitarea supravegherii asupra respectării exacte și uniforme a legilor de către organele publice centrale și locale, agenții economici (supravegherea generală) supravegherea respectării legalității în Forțele Armate și organele securității naționale, în organizațiile de transport, respectarea legislației în domeniul protecției mediului înconjurător etc. Realizarea acestor imputerniciri de către organele Procuraturii în opinia noastră ar reprezenta o imixtiune în activitatea altor puteri din stat, în cazul dat, puterea executivă.

În mare măsură aceste funcții urmează să fie exercitate de Guvern, sau prin intermediul ministerelor, departamentelor și Aparatului Guvernului, care potrivit art. 96 din Constituție, art. 3 alin. 14 din Legea nr. 64 – XII din 31.05.90 cu privire la Guvern și Legii privind administrarea publică locală, nr. 123 –XV, din 18.03.2003, asigură respectarea și executarea legilor, hotărârilor Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, exercită controlul de legalitate a actelor autorităților administrației publice locale etc.

În articolul 5 din Legea cu privire la Procuratură sînt prevăzute

drepturile și atribuțiile procurorului. Astfel în cadrul procedurii penale, civile sau administrative, pentru exercitarea atribuțiilor sale, procurorul este în drept:

- a) să ceară persoanelor juridice, indiferent de tipul de proprietate, și persoanelor fizice prezentarea documentelor, materialelor, datelor statistice, informațiilor de altă natură;
- b) să dispună organelor abilitate exercitarea controlului, reviziei activității agenților economici, indiferent de tipul de proprietate, și a altor persoane juridice; să antreneze specialiști pentru elucidarea unor probleme de specialitate apărute în cadrul exercitării atribuțiilor; să dispună efectuarea unor expertize, controale ale materialelor, informațiilor, comunicărilor primite de organele Procuraturii, cu prezentarea rezultatelor acestora procurorului;
- c) să citeze orice persoană cu funcție de răspundere sau cetățean și să le ceară explicații verbale sau scrise privitor la lezarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, încălcarea ordinii de drept sau în scopul desfășurării urmăririi penale, iar în caz de eschivare cu rea-voință a persoanelor citate de a se prezenta în fața procurorului, să emită o ordonanță de aducere forțată, care se execută de organele poliției în modul stabilit de lege;
- d) să pornească, să conducă și să exercite urmărirea penală conform legii, precum și să intenteze proceduri administrative;
- e) să înainteze, în limitele competenței sale, acțiuni civile în instanțele judecătorești;
- f) să conteste, la cererea cetățenilor și în condițiile legii, actele ilegale emise de autoritățile administrației publice centrale și locale, de agenții economici și de alte persoane juridice, precum și actele și acțiunile ilegale ale persoanelor cu funcție de răspundere;
- g) să înainteze persoanelor juridice sesizări privind lichidarea încălcărilor de lege, privind înlăturarea cauzelor și condițiilor ce au favorizat încălcările depistate în cazurile prevăzute la litera f) din acest articol.

Exercitînd controlul asupra respectării legalității, procurorul are dreptul, la prezentarea legitimației de serviciu, să intre liber în localurile instituțiilor de stat, ale agenților economici, indiferent de tipul de proprietate, și ale altor persoane juridice, să aibă acces la documentele și materialele lor, să exercite controlul asupra respectării legalității la examinarea cererilor, reclamațiilor, comunicărilor despre infracțiuni, încălcări ale legislației, precum și în cazul autosesizării despre aceasta. Exercițarea acestei sarcini presupune un șir de imputerniciri extrajudiciare de autosesizare de care urmează să dispună organele Procuraturii care în același timp ar fi compatibile cu cerințele înaintate de către Consiliul Europei privind statutul organelor Procuraturii.

În proiectul Legii cu privire la Procuratură prezentat de Procuratura Generală era dezvăluită noțiunea „Reprezentarea intereselor societății, apărarea ordinii de drept, drepturilor și libertăților cetățenilor” stipulînd și dreptul procurorului de a se autosesiza în toate cazurile de încălcare a legilor. Ulterior Parlamentul a restrîns noțiunea respectivă doar „în cadrul procedurii penale, civile, administrative” ceea ce nu lasă loc pentru autosesizarea procurorului în cazul existenței unor încălcări ale legislației care afectează interesele societății dar nu se încadrează în procedura penală, civilă și administrativă.

În paralel cu cele expuse, consider necesar de a Vă aduce la cunoștință și despre alte neconcordanțe stabilite. În varianta inițială a Legii remisă Parlamentului de către Procuratura Generală era prevăzut dreptul procurorului de a porni procedura disciplinară în cazul încălcării legii drept prevăzut anterior de Legea cu privire la Procuratură nr.902 din 29 ianuarie 1992(abrogată). Procurorii au fost lipsiți și de acest drept. Este necesar de menționat faptul că procurorii nu aplică direct sancțiuni disciplinare față de persoanele cu funcții de răspundere (lucrătorii organelor de cercetare penală sau anchetă preliminară), ci propun conducătorului organului în cauză să aplice această sancțiune luînd în considerație caracterul încălcării legilor.

Fiind abilitat cu dreptul de a înlătura persoana care efectuează urmărirea penală, în cazul încălcării legii în procesul de efectuare a urmăririi penale, potrivit art.52 alin.(19) din Codul de procedură

penală, sau cu dreptul de a solicita explicații de la ofițerul de cercetare penală, în condițiile art.55 alin.(20), considerăm că procurorul poate propune conducătorului organului de a sancționa disciplinar persoana respectivă.

Procurorii au fost lipsiți de o astfel de garanție, ca pornirea procesului penal împotriva procurorului numai de către Procurorul General. În acest caz nu au fost luate în considerație Recomandările REC (2000) 19, pct.11 privind luarea măsurilor corespunzătoare de către statele membre, pentru a asigura procurorilor posibilitatea de a-și exercita funcțiile și responsabilitățile lor profesionale fără vreo imixtiune sau trageră nejustificată la răspundere civilă, penală sau de altă natură. Spre confirmarea celor expuse Vă comunicăm că pe parcursul ultimelor decenii nu a avut loc vre-un caz de refuz din partea Procurorului General de a porni proces penal față de un procuror care a comis o infracțiune.

Despre faptul că unele prevederi ale Legii cu privire la Procuratură, nr.118-XV din 14 martie 2003 nu sînt în concordanță cu Recomandările REC (2000) 19 și rezultatele expertizei PCRED/DGJ/EXP (2002) 45 a fost informată conducerea supremă a țării și aduse propunerile respective de modificare a Legii cu privire la Procuratură. Nu mai puțin important este și un asemenea compartiment ca structura Procuraturii.

Potrivit art. 15 din Lege, sistemul organelor teritoriale ale Procuraturii, include:

- ▶ Procuratura Generală, care include subdiviziunile respective;
- ▶ Procuratura UTA Găgăuzia, în componența procuraturilor mun. Comrat, orașelor Ciadîr – Lunga și Vulcănești.
- ▶ procuraturile raionale, municipale (Chișinău, Bălți, Bender și Tiraspol);
- ▶ procuraturile de sector (procuratura mun. Chișinău este constituită din procuraturile sectoarelor Ciocana, Buiucani, Botanica, Rîșcani și Centru);
- ▶ procuraturile specializate (militare, de transport, anticorupție etc.).

La rîndul sau procuraturile militare își exercită atribuțiile după principiul teritorial:

- a) procuratura militară Chișinău;
- b) procuratura militară Bălți;
- c) procuratura militară Cahul.

Potrivit Hotărîrii Parlamentului pentru confirmarea structurii organizaționale a aparatului central al Procuraturii Generale nr.236-XV din 08.07.2004 a fost confirmată următoarea structură organizațională a aparatului central al Procuraturii Generale:

- ▶ PROCURORUL GENERAL
- ▶ PRIMUL ADJUNCT AL PROCURORULUI GENERAL
- ▶ ADJUNCTUL PROCURORULUI GENERAL
- ▶ APARATUL PROCURORULUI GENERAL
- ▶ DIRECȚIA EXERCITARE A URMĂRIRII PENALE
- ▶ DIRECȚIA CONDUCERE A URMĂRIRII PENALE
- ▶ DIRECȚIA CONTROL AL URMĂRIRII PENALE
- ▶ DIRECȚIA JUDICIARĂ
- ▶ DIRECȚIA INVESTIGAȚII GENERALE
- ▶ DIRECȚIA ADMINISTRATIV - ECONOMICĂ
- ▶ PROCURORII PENTRU MISIUNI SPECIALE
- ▶ SECȚIA SECURITATE INTERNĂ
- ▶ DIRECȚIA RESURSE UMANE.

Schema de personal, în limita efectivului, structura internă, atribuțiile și funcțiile secțiilor și direcțiilor menționate anterior se stabilesc prin ordinul Procurorului General.

Întru executarea Hotărîrii menționate a Parlamentului la 02 septembrie 2004, Procurorul General a emis ordinul său nr.437 – p cu privire la structura organizațională a aparatului central al Procuraturii Generale. Potrivit ordinului nominalizat a fost stabilită următoarea structură

organizațională a Procuraturii Generale:

- ▶ PROCURORUL GENERAL
  - ▶ PRIMUL ADJUNCT AL PROCURORULUI GENERAL
  - ▶ ADJUNCTUL PROCURORULUI GENERAL
  - ▶ APARATUL PROCURORULUI GENERAL:
  - ▶ SECȚIA ORGANIZARE ȘI CONTROL
  - ▶ SECȚIA CONTROLUL ACTIVITĂȚII OPERATIVE DE
  - ▶ INVESTIGAȚII ȘI ASIGURAREA REGIMULUI SECRET ÎN
  - ▶ ORGANELE PROCURATURII
  - ▶ SECȚIA COOPERARE INTERNAȚIONALĂ
  - ▶ SECȚIA JURIDICĂ
  - ▶ SECȚIA GENERALĂ
  - ▶ SERVICIUL DE PRESĂ
  - ▶ DIRECȚIA EXERCITARE A URMĂRIRII PENALE
- în componența subdiviziunilor:
- Secția exercitare a urmăririi penale pe cauze excepționale
  - Secția control ierarhic superior și asistență metodică
- ▶ DIRECȚIA CONDUCERE A URMĂRIRII PENALE
- în componența subdiviziunilor:
- Secția conducere a urmăririi penale în organele centrale ale MAI
  - Secția conducere a urmăririi penale în organele centrale ale CCCEC, SIS și DV
- ▶ DIRECȚIA CONTROL AL URMĂRIRII PENALE
- în componența subdiviziunilor:
- Secția nr.1
  - Secția nr.2
- ▶ DIRECȚIA JUDICIARĂ în componența subdiviziunilor:
- Serviciul reprezentare învinuirii în Curtea Supremă de Justiție;
  - Serviciul reprezentare învinuirii în Curtea de Apel Chișinău;
  - Serviciul reprezentare învinuirii în Curtea de Apel Bălți;
  - Serviciul reprezentare învinuirii în Curtea de Apel Cahul;
  - Serviciul reprezentare învinuirii în Curtea de Apel Căușeni;
  - Serviciul coordonare, organizare și control.
- Secția judiciar - civilă
- ▶ DIRECȚIA INVESTIGAȚII GENERALE în componența subdiviziunilor:
- Secția investigații financiar – economice;
  - Secția protecție a drepturilor și intereselor constituționale și combatere a traficului de ființe umane;
  - Secția militară;
  - Secția control al respectării legilor la executarea pedepselor;
  - Secția relații cu publicul.
- ▶ DIRECȚIA RESURSE UMANE în componența subdiviziunilor:
- Secția personal
  - Centrul de pregătire a cadrelor
- ▶ DIRECȚIA ADMINISTRATIV - ECONOMICĂ în componența subdiviziunilor:
- Secția finanțe și contabilitate
  - Secția administrativ – economică
  - Procurorii pentru misiuni speciale
  - Secția securitate internă

Pornind de la prevederile art.15, alin. (2) din Legea cu privire la Procuratură potrivit căruia numărul organelor Procuraturii, localitățile de reședință, circumscripțiile de activitate, structura și personalul organelor se aprobă de Parlament la propunerea Procurorului General, Parlamentul a adoptat Hotărîrea nr.609 – XIV din 01.10.99 privind formarea organelor Procuraturii, reședința lor și circumscripțiile de activitate, structura și personalul unde de rînd cu procuraturile municipale, raionale și de sector sînt prevăzute și procuraturile orașelor Grigoriopol, Ciadîr – Lunga, Rîbnița, Slobozeia și orașului Vulcănești (organe care nu sînt prevăzute de art. 15 din Lege). Astfel, sistemul organelor teritoriale au fost adus în concordanță cu art. 110 din Constituție și Legea nr. 764 – XV din 27.12.2001 privind organizarea

administrativ – teritorială a Republicii Moldova.

În România, procurorii sînt constituiți în parchete de pe lângă fiecare instanță judecătorească care activează în cadrul Ministerului Justiției. Potrivit art.27 al Legii României nr.92/1992 pentru organizarea judecătorească, Ministerul Public are următoarele atribuții:

- a) efectuarea urmăririi penale în cazurile și în condițiile prevăzute de lege;
- b) supravegherea activității de cercetare penală efectuată de poliție și de alte organe; în exercitarea acestei atribuții, procurorul conduce și controlează activitatea de cercetare penală, dispozițiile date de procuror fiind obligatorii pentru organul de cercetare penală;
- c) sesizarea instanțelor judecătorești pentru judecarea cauzelor penale;
- d) exercitarea acțiunii civile în cazurile prevăzute de lege;
- e) participarea, în condițiile legii, la ședințele de judecată;
- f) exercitarea căilor de atac împotriva hotărîrilor judecătorești, în condițiile prevăzute de lege;
- g) supravegherea respectării legii în activitatea de punere în executare a hotărîrilor judecătorești și a altor titluri executorii;
- h) verificarea respectării legii la locurile de deținere preventivă, de executare a pedepselor, a măsurilor educative și de siguranță;
- i) apărarea drepturilor și intereselor minorilor și ale persoanelor puse sub interdicție;
- j) studierea cauzelor care generează sau favorizează criminalitatea, elaborarea și prezentarea propunerilor în vederea eliminării acestora, precum și pentru perfecționarea legislației penale.

Potrivit legii menționate parchetele sînt constituite în următoarea structură:

- Parchetele de pe lângă judecătorii și tribunale – în total 182.
- Parchetele de pe lângă Curțile de Apel – în total 15.
- Parchetele de pe lângă Curtea Supremă de Justiție (Înalta Curte de Justiție și Casație).
- Parchetele de pe lângă tribunale, Curțile de Apel și Curtea Supremă de Justiție (Înalta Curte de Justiție și Casație) au în structura sa secții.

Atribuțiile, competența și structura Procuraturii Federației Ruse este în mare măsură specifică atribuțiilor, competenței și structurii Procuraturii Republicii Moldova. Astfel, potrivit art.11 din Legea cu privire la Procuratura Federației Ruse sistemul organelor Procuraturii Federației Ruse este constituit din:

- a) Procuratura Generală;
- b) procuraturile subiecților Federației:
  - republicane;
  - regionale;
  - de ținut.
- c) procuraturile militare de nivelul subiecților Federației și alte procuraturi specializate;
- d) procuraturile orașelor, raioanelor;

Recent, Procuratura militară a mun. Chișinău a efectuat un control privind protecția socială și juridică a militarilor serviciului în termen. S-a stabilit, că comandantul unității, maior Viorel Delagramatic a antrenat un militar al serviciului în termen la munci în interesul unei persoane fizice. Astfel, în perioada 12 - 27 ianuarie 2005 acesta a delegat subalternul său, soldatul Vădim Gindea la lucru în gospodăria personală a unui locuitor al satului Măgdacești, raionul Criuleni. Pe acest caz la 18 februarie 2005 Procuratura militară a mun. Chișinău a declanșat urmărirea penală împotriva maiorului V. Delagramatic pentru abuz de serviciu - faptă prevăzută de art. 370 alin.(I) Cod penal al Republicii Moldova. Procuratura militară anterior a mai întreprins măsuri de profilaxie și de prevenire a acestui flagel, unii delincvenți fiind sancționați disciplinar, iar în privința unui căpitan fiind pronunțată deja o sentință de condamnare. Problema dată rămâne în vizorul permanent al Procuraturii Militare.

e) procuraturile militare și specializate de același nivel.

Procuratura Generală include în sine:

- direcții generale;
- direcții;
- secții.

Potrivit art.1 din Legea menționată, Procuratura Federației Ruse exercită din numele Federației Ruse supravegherea respectării Constituției și executării legilor în teritoriul respectiv.

Procuratura exercită și alte funcții stabilite prin lege:

- supravegherea executării legilor de către autoritățile administrației publice de toate nivelurile;
- supravegherea respectării drepturilor și libertăților cetățenilor de către autoritățile administrației publice;
- supravegherea executării legilor de către organele care exercită activitate operativă de investigații, organele de cercetare penală și anchetă preliminară;
- supravegherea executării legilor de către executorii judicari;
- supravegherea executării legilor în locurile de reclusiune;
- exercitarea urmăririi penale în conformitate cu atribuțiile prevăzute de Codul de procedură penală;
- coordonează activitatea organelor de ocrotire a ordinii de drept în combaterea infracțiunilor.

Procuratura Generală a Republicii Moldova este condusă de Procurorul General, care potrivit alin.(2), art.16 din Lege, este numit în funcție de Parlament, la propunerea Președintelui Parlamentului, pentru un mandat de 5 ani. De menționat că prin acest articol legislatorul a stabilit mai detaliat împuternicirile Procurorului General, decît prin Legea precedentă cu privire la Procuratură nr. 902 - XII din 29 ianuarie 1992, recent abrogată. Bunăoară legislatorul a stabilit modalitatea de numire în funcție a procurorilor ierarhic inferiori. Astfel, numirea în funcție a procurorilor de toate nivelurile a fost adusă în concordanță cu art. 125 din Constituție. Potrivit art.16 alin. (3) și (4), procurorii ierarhic inferiori (Procurorului General) sînt numiți de Procurorul General. Prim - adjunctul și adjuncții lui sînt numiți de Procurorul General, după confirmarea lor de către Parlament. Procurorul UTA Găgăuzia, potrivit art. 22 din Legea nr. 118 - XV și art. 21 alin. (2) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz Yeri) nr. 144 - XIII din 23.19.1994, este numit de Procurorul General la propunerea Adunării Populare a Găgăuziei.

În opinia experților Consiliului Europei, aceste prevederi nu solicită nici o observație deosebită. Prin prezenta lege au fost determinate și alte atribuții ale Procurorului General. Astfel, conform art.16 alin. (10), în exercițiul atribuțiilor sale Procurorul General:

- a) exercită, direct sau prin intermediul adjuncților săi ori al procurorilor subordonați, controlul asupra activității procurorilor;
- b) emite în scris ordine, dispoziții și instrucțiuni executorii, aprobă regulamente;
- c) revocă, suspendă sau anulează actele emise de procurori dacă acestea contravin legii;
- d) stabilește, în corespundere cu schema aprobată, structura organelor Procuraturii, repartizează mijloace pentru întreținerea acestora;
- e) conferă, în condițiile legii, procurorilor grade de clasificare și grade militare etc.

De menționat că competența, drepturile și împuternicirile procurorilor din cadrul direcțiilor, secțiilor și serviciilor Procuraturii Generale, sînt prevăzute de regulamentele lor în dependență de sarcinile și prioritățile care le revin. Regulamentele sînt elaborate de subdiviziunile respective și sînt aprobate de Procurorul General.

Procuraturile teritoriale și specializate se conduc în activitatea sa de următoarele acte normative:

- Regulamentul Procuraturii Găgăuziei;
- Regulamentul Procuraturii municipiului Chișinău;
- Regulamentul procuraturilor raionale, municipale și de sector;
- Regulamentul procuraturii militare.

ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ УГОЛОВНОГО ПРЕСЛЕДОВАНИЯ – КОНСТИТУЦИОННАЯ ОБЯЗАННОСТЬ ОРГАНОВ ПРОКУРАТУРЫ

Леонид ДЕМИДОВ
Прокурор, Начальник Управления
уголовного преследования

Осуществление уголовного преследования является одним из приоритетных направлений деятельности органов прокуратуры. Согласно ст. 124 Конституции Республики Молдова прокуратура представляет общие интересы общества и защищает правопорядок, а также права и свободы граждан, руководит уголовным преследованием и осуществляет его, представляет в соответствии с законом обвинение в судебных инстанциях. В Законе «О Прокуратуре» (ст. 4 - компетенция), а также в уголовно-процессуальном кодексе (ст. ст. 51-52) определены полномочия прокурора по непосредственному осуществлению уголовного преследования.

Статья 253 УПК (органы уголовного преследования) предусматривает, что уголовное преследование осуществляется прокурором и органами, созданными в соответствии с Законом в составе:

1. Министерства внутренних дел;
2. Службы информации и безопасности;
3. Таможенного департамента;
4. Центра по борьбе с экономическими преступлениями и коррупцией.

Статья 270 УПК закрепляет исключительную компетенцию прокурора в осуществлении уголовного преследования в случае:

1. если преступления совершены:
  - Президентом страны;
  - депутатами;
  - членами Правительства;
  - судьями;
  - прокурорами;
  - генералами;
  - офицерами по уголовному преследованию;
2. покушений на жизнь сотрудников полиции, офицеров по уголовному преследованию, прокуроров, судей и членов их семей, если покушение связано с их деятельностью;
3. преступлений, совершенных Генеральным Прокурором.

Исключительная компетенция прокурора заключается в том, что только прокурор может осуществлять уголовное преследование в выше перечисленных случаях, а другие органы уголовного преследования не имеют таких полномочий и могут только выполнять отдельные следственные действия по поручению прокурора или работать в составе группы под руководством прокурора. Согласно статистическим данным в 2004 году прокурорами окончено уголовное преследование по 1485 делам, непосредственно находящимися в производстве, что всего на 10 дел меньше в сравнении с 2003 годом.

Из окончанных в 2004 году прокурорами дел – 973 направлены в судебные инстанции, в отношении 1159 лиц, из которых

155 офицеры уголовного преследования или работники полиции. По 495 делам (603 в 2003 году) прокурорами производство уголовного преследования прекращено, из них 380 дел по нереабилитирующим основаниям. Прокурорами осуществлено уголовное преследование в полном объеме и дела направлены в суд по следующим категориям:

- умышленные убийства – 225;
- изнасилования – 106;
- пассивное, активное коррумпирование и получение взятки – 60;
- превышения власти или служебных полномочий – 61;
- злоупотребления властью или служебным положением – 41;
- хищения имущества в крупном и особо крупном размерах – 43.

Как видно из приведенных данных основные показатели работы прокуроров республики по осуществлению уголовного преследования находятся почти на уровне показателей 2003 года. Вместе с тем, в связи с вступлением в силу с 12.06.2003 года нового уголовно-процессуального кодекса, прокурорами также выполнен большой объем работы по руководству уголовным преследованием, проводимого органами уголовного преследования. Как было отмечено в отчетном докладе Первого заместителя Генерального Прокурора г-на Валерия Гурбуля на расширенном заседании Коллегии Прокуратуры Республики Молдова 30.12.2004 года, особенно хороших показателей в работе за прошлый год добились прокуроры отдела по осуществлению уголовного преследования по особо важным делам Генеральной Прокуратуры. В производстве 8-и прокуроров находилось 120 уголовных дел, из которых 57 дел окончены. 39 уголовных дел были направлены в судебные инстанции по обвинению в совершении различных преступлений в отношении 45 лиц, а 17 дел законно прекращены. 19 уголовных дел были направлены по компетенции, а 6 дел объединены в одно производство.

Прокурорами этого отдела (начальник С. Гарабажиу) в 2004 году были направлены в судебные инстанции для рассмотрения по существу уголовные дела в отношении:

- ▶ 1 депутата Парламента Республики Молдова (Н. Малаке);
- ▶ 1 депутата народного Собрания АТО Гагаузия (С. Чернев);
- ▶ 3 судей (Н. Горелко, Е. Заставнецкий, Т. Бодруг);
- ▶ 2 прокуроров (К. Арабаджи, Б. Булбук);
- ▶ 11 должностных лиц (в том числе бывшие генеральные директора А.О. «Франзелуца» С. Данилеску и В. Кожокару, директор А.О. «Апэ-Канал Кишинэу» К. Бекчиев).
- ▶ 7 работников органов внутренних дел (в том числе начальник отдела «Nord» Главного управления по борьбе

с организованной преступностью – С. Пчела и инспектор того же подразделения А. Грама)

- ▶ 1 работник ЦБЭПик (Т. Цуркан)

Из уголовных дел, направленных в суд следует отметить:

- ✓ Уголовные дела по факту злоупотребления служебным положением бывших директоров «А.О. «Франзелуца» С. Данилеску и В. Кожокару незаконными действиями, которых причинен материальный ущерб в размере 3.712.000 лей (расследовали прокуроры И. Попа, Р. Тома);
- ✓ Уголовное дело по обвинению депутата Парламента Республики Молдова Н. Малаке, который, будучи председателем исполкома района Штефан Водэ, путём подлога документов, похитил материальные ценности базы отдыха «Парус», причинив государству, ущерб в размере 265.000 лей (прокурор Г. Дынту);
- ✓ Уголовное дело по обвинению директора А.О. «Апэ-Канал Кишинэу» К. Бекчиева, который совместно с начальником юридической службы указанного объединения и одним из руководителей юридического бюро И. Тухарь, похитили деньги в сумме 168.000 лей (прокурор А. Берназ);
- ✓ Уголовное дело по обвинению директора крестьянского хозяйства «Petru Tarlev» Петра Тарлева, который путём контрабанды экспортировал большие партии пшеницы общей стоимостью 2.010.608 лей (прокурор Д. Богату).

В ходе осуществления уголовного преследования принятыми мерами прокурорами данного отдела возмещен причиненный преступлениями ущерб на общую сумму 28.893.956 лей.

В реализации полномочий уголовного преследования особо ответственна и специфична роль органов прокуратуры. В отличие от других органов уголовного преследования прокуратура служит гарантом законности на протяжении всего уголовного преследования, соблюдения прав и законных интересов, участвующих в расследовании лиц. Среди юристов, в т.ч. и прокуроров нет единого мнения по вопросу вправе ли прокуроры осуществлять уголовное преследование и в других случаях помимо, предусмотренных в ст. 270 УПК. Одни юристы считают, что следует строго соблюдать компетенцию органов уголовного преследования и прокуроры должны осуществлять уголовное преследование только в случаях, предусмотренных ст. 270 УПК. Другие юристы, в т.ч. и большинство прокуроров считают, что исходя из уголовно-процессуального Закона, прокурор вправе расследовать дело любой категории.

Нам представляется более верной эта точка зрения, т.к. в начале статьи, было указано, что в соответствии с Конституцией и уголовно-процессуальным кодексом (ст. 52) прокурор осуществляет руководство уголовным преследованием и контролирует законность органов уголовного преследования. Прокурор утверждает резолюцию или протокол о начале уголовного преследования, проверяет законность задержания граждан, обращается с ходатайством к судье по уголовному

преследованию осанкционированию проведения следственных действий, а также обладает другими полномочиями (ст. 52 УПК). Только прокурор вправе вынести постановление о привлечении лица к уголовной ответственности, предъявить ему обвинение, составлять обвинительное заключение и направить дело в суд, т.е. выполняет наиболее важные следственные действия. Так только прокурор может вывести лицо из-под уголовного преследования, прекратить уголовное преследование или прекратить уголовное судопроизводство (ст. ст. 284-286 УПК).

Руководя уголовным преследованием, осуществляемого офицерами уголовного преследования, прокурор вправе проводить любое следственное действие и поэтому считаю, что прокурор может, в случае необходимости осуществлять полное расследование по любому уголовному делу.

Прокурорами отдела по высшему контролю и оказанию методической помощи Управления уголовного преследования Генеральной Прокуратуры разработаны критерии по осуществлению уголовного преследования прокурорами, помимо их исключительной компетенции. В целях осуществления более оперативного, полного и объективного уголовного преследования, считаем, что прокуроры вправе проводить расследование таких преступлений, имеющих большой общественный резонанс, как:

- ✓ умышленные убийства, изнасилования;
- ✓ пассивное и активное коррумпирование, другие преступления, совершенные должностными лицами;
- ✓ хищения в крупном и в особо крупном размерах с причинением ущерба государству;
- ✓ преступления, совершенные работниками внутренних дел, ЦБЭПик, Таможенного департамента, адвокатами, должностными лицами исполкомов районов, примарами;
- ✓ в случаях, когда уголовное преследование осуществляется офицерами уголовного преследования необъективно и предвзято;
- ✓ территориальные прокуроры, с учетом того, что имеются опытные прокуроры, вправе поручить осуществление уголовного преследования подчиненным ему прокурорам, а также включить в группу молодых прокуроров, или поручить, расследовать уголовные дела в полном объеме, в целях овладения последними методики расследования отдельных видов преступления, под постоянным контролем территориального или специализированного прокурора.

Имея личный опыт осуществления уголовного преследования, прокуроры обеспечат руководство уголовным преследованием на более высоком уровне, своевременно будут принимать меры к недопущению нарушений прав и интересов граждан, в результате чего, возрастет качество уголовного преследования, да и в целом престиж органов прокуратуры.

▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶ Comunicat de presă

La 4 februarie 2005 Procuratura militară a mun. Chișinău a deferit justiției cauza penală pornită împotriva militarului Regimentului Transmisiuni, soldat Dumitru Ceanov, învinuit că la 1 ianuarie 2005, aflându-se în învoire în mun. Chișinău, fiind în stare de ebrietate alcoolică a violat o minoră, comițând în privința ei și alte acțiuni violente. La 15 februarie 2005 judecata l-a recunoscut pe D. Ceanov culpabil în comiterea infracțiunilor incriminate și l-a condamnat la 6 ani închisoare. Procurorii militari au stabilit, că D. Ceanov nelegitim a fost recrutat în Forțele Armate. Astfel la 19 ianuarie 2004 judecătoria sect. Ciocana l-a condamnat pe D. Ceanov pentru săvârșirea actelor de huliganism agravat la 3 ani închisoare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei în baza art. 90 Cod Penal pe termen de probă de un an.

Acest termen expira la 19 ianuarie 2005. În pofida restricțiilor stipulate în articolul 32 lit.e) din Legea nr.1245-XV din 18 iulie 2002 „Cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei”, la 10 noiembrie 2004 Centrul Militar Municipal Chișinău l-a încorporat pe Ceanov la serviciului militar în termen, deși acesta avea antecedente penale nestinse.

Procurorul militar a cerut factorilor de decizie anularea hotărârilor și ordinelor nelegitime ale Comisiei de încorporare și ale comandamentului. În prezent Procuratura militară a mun. Chișinău întreprinde măsuri pentru profilaxia criminalității în trupe, prevenirea încălcărilor de lege la încorporarea recruților în Forțele Armate și atragerea persoanelor vinovate la răspundere.

PROCEDURA SPECIALĂ DE URMĂRIRE ȘI JUDECARE A UNOR INFRAȚIUNI FLAGRANTE PREVĂZUTE DE CODUL DE PROCEDURĂ PENALĂ (ASPECTE PROCESUALE ȘI TACTICE)

Valeriu BATÎR

Procuror al Centrului de pregătire a cadrelor

URMĂRIREA PENALĂ A UNOR INFRAȚIUNI FLAGRANTE

În noul Cod de procedură penală, titlul III, capitolul V, art.513-519, a fost introdusă procedura specială de urmărire și judecare a unor infracțiuni flagrante, care mai este cunoscută în doctrina dreptului procesual penal și sub denumirea de procedură urgentă.

Termenul "flagrant" înseamnă – evident, clar, vizibil, vădit și se deduce de la latinescul "flagro" – a arde, care, fiind raportat la săvârșirea infracțiunii, exprimă o relație între momentul săvârșirii infracțiunii și al descoperirii acesteia și a făptuitorului, adică prinderea făptuitorului în "focul" acțiunii sale sau imediat după aceasta.

În pct.10 art.6 Cod de procedură penală este prevăzut că termenul "delict flagrant" are următorul înțeles – infracțiunea descoperită în momentul săvârșirii ei sau înainte ca efectele ei să se fi consumat. Potrivit art.513 Cod de procedură penală, trei situații determină caracterul flagrant al infracțiunii:

1. Infracțiunea este flagrantă atunci când este "descoperită în momentul săvârșirii ei". Aceasta este forma tipică (generală) de infracțiune flagrantă. Termenul "săvârșire" are înțelesul stabilit de art.25 Cod penal, adică săvârșirea oricăreia din faptele pe care legea penală le pedepsește ca infracțiuni consumate sau ca tentativă, precum și participarea sancționabilă sub orice formă : organizator, autor, instigator sau complice.

Situația când infracțiunea flagrantă "este descoperită în momentul săvârșirii ei" presupune prinderea infractorului în timpul comiterii infracțiunii și aducerea acestuia la organul de urmărire penală, cu întocmirea ulterioară a procesului-verbal de reținere a bănuțului. Spre exemplu, la 01.01.2004, în jurul orei 22.00, doi polițiști aflându-se în serviciu de patrulare, l-au depistat în flagrant pe cetățeanul V.M în vîrstă de 20 ani în timp ce sustrăgea din magazinul "Renault", în interiorul căruia pătrunsesse prin efracție, diferite piese de automobil. Infracțiunea este flagrantă până la epuizarea acesteia.

2. Totodată, se consideră flagrantă și infracțiunea al cărei făptuitor "imediat după săvârșire" este urmărit de victimă, de martorii oculari sau de alte persoane. Această apreciere în timp nefiind determinată prin lege în mod uniform pentru toate situațiile ce pot avea loc în practică, ea urmează să se stabilească, de la caz la caz, de către organele de urmărire penală pe baza datelor concrete ale fiecărei cauze.

În acest sens pot fi date ca exemplu faptele de furt săvîrșite la data de 10 ianuarie 2004, în jurul orei 21.00, de către inculpații I. F. și V.C., care au fost prinși de polițiștii V.L și D.M în momentul cînd coborau dintr-un vagon de marfă aflat la rampa de descărcare în gara Chișinău, din care au sustras 10 acumuloare în valoare de 5 mii lei.

Alt exemplu similar este cazul ce a avut loc la 15 ianuarie 2004, în jurul orei 11.00, cînd cetățeanul P.D, aflîndu-se în magazinul alimentar "Moscova" din sectorul Rîșcani, a observat cum un tînăr necunoscut, profitînd de neatenția vînzătoarei, a luat din aparatul de casă 1000 lei și a încercat să părăsească locul faptei. P.D. a început să alerge după tînărul necunoscut strigînd "Prindeți hoțul!" Alertați, mai mulți cetățeni, după o urmărire de 5 minute, au reușit să prindă făptuitorul, predîndu-l organului de poliție.

3. Cea de-a treia situație prevede cazul cînd făptuitorul "este surprins aproape de locul comiterii infracțiunii cu arme, instrumente sau orice obiecte care ar da temei de a-l presupune participant la infracțiune". În ce privește surprinderea aproape de locul comiterii infracțiunii, legislatorul are în vedere faptul că cel surprins în apropierea locului faptei, datorită obiectelor aflate asupra sa poate fi interpretat ca participant la infracțiune și poate avea una din calitățile prevăzute în art.25 Cod penal (organizator, autor, instigator sau complice).

Elocvent este următorul exemplu: la 20 ianuarie 2004, în jurul orei 04.00, polițistul I.A, exercitîndu-și atribuțiile de serviciu, l-a surprins în fața restaurantului "Plovdiv" pe cetățeanul A.S, care avea asupra sa două pachete voluminoase. Deoarece comportamentul acestuia la apariția colaboratorului de poliție a devenit suspect, ultimul s-a legitimat și a procedat la controlul pachetelor nominalizate constatînd că în acestea se aflau mai multe scurte și mantouri pentru bărbați, proveniența cărora nu a putut fi explicată de către A. S. Făptașul a fost condus la organul de poliție și în urma cercetărilor efectuate s-a stabilit că la acea dată, aproximativ cu 10 minute înainte de a fi surprins, A.S părăsise restaurantul "Plovdiv", sustrăgînd din garderobă bunurile materiale pe care le avea asupra sa în două pachete. Această formă de infracțiune flagrantă este cvasi-flagrantă (aproape ca flagrantă).

Conform prevederilor alin.1 art.514 CPP, procedura specială de urmărire a infracțiunilor flagrante se aplică în cazuri de infracțiuni flagrante ușoare, mai puțin grave și grave și nu se aplică în cazul infracțiunilor săvîrșite de minori, precum și în cazul concursului de infracțiuni, dacă una sau mai multe infracțiuni săvîrșite de aceeași persoană nu sînt flagrante. Competența de a efectua urmărirea penală în cazurile infracțiunilor flagrante o au numai organele de urmărire penală prevăzute în art. 253 C.P.P. Conform art. 273 C.P.P. organele de constatare au competența de a constata săvîrșirea infracțiunii flagrante, să procedeze la luarea de declarații de la martorii oculari la săvîrșirea unei infracțiuni flagrante și să întocmească proces-verbal privind circumstanțele concrete ale săvîrșirii acesteia, să rețină făptuitorul, să ridice corpurile delict, să procedeze la evaluarea pagubei și să efectueze orice alte acțiuni, dacă legea prevede aceasta. Procesele-verbale privind acțiunile procesuale efectuate de organele de constatare împreună cu mijloacele materiale de probă se predau în termen de 24 de ore procurorului care dispune urmărirea penală organului de urmărire penală conform competenței.

În cazul infracțiunii flagrante reprezentantul organului de urmărire penală la locul incidentului va urmări următoarele scopuri:

1. **Împiedicarea consumării activității ilicite** a făptuitorului;
2. **Prinderea și reținerea făptuitorului** în momentul comiterii faptei ori la un moment cît mai apropiat de acesta;
3. **Administrarea tuturor probelor** care atestă existența infracțiunii și dovedesc vinovăția făptuitorului;
4. **Luarea de măsuri în vederea despăgubirii** urgente a persoanei vătămate;
5. **Asigurarea tragerii la răspundere penală** a infractorului la un moment cît mai apropiat de cel al săvîrșirii infracțiunii;
6. **Aplicarea unei proceduri speciale** de urmărire și judecare în condițiile expres prevăzute de lege.

Organul de urmărire penală, deplasându-se la fața locului cu ocazia constatării infracțiunii flagrante, trebuie să înfăptuiască următoarele acțiuni de urmărire penală:

1. Prezentarea calității și luarea măsurilor de întrerupere a activității ilicite:

În momentul intervenției reprezentantul organului de urmărire penală trebuie să se legitimeze, prezentând documentul respectiv. Prezentarea trebuie făcută în așa mod ca să fie auzită de făptuitor și de persoanele din jur. Totodată, trebuie să ia măsuri de curmare a activității ilicite a făptuitorului, apelînd, dacă este necesar, la sprijinul persoanelor de bună-credință.

2. Acordarea primului ajutor persoanelor vătămate:

Organul de urmărire penală trebuie să asigure acordarea primului ajutor victimei dispunînd transportarea ei la cea mai apropiată unitate medico-curativă, dacă este necesar. Victima trebuie să fie identificată și audiată, făcîndu-se mențiunea despre aceasta și măsurile luate în procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante.

3. Stabilirea și identificarea martorilor oculari prezenți la fața locului:

Identificarea martorilor oculari este o activitate de maximă importanță. Prin identificarea și audierea acestora în procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante, organul de urmărire penală are posibilitatea să obțină și alte probe decît cele ce se constată nemijlocit, cu referire la activitățile desfășurate de către făptuitor înaintea sosirii organului de urmărire penală. De la martorii oculari se stabilesc locurile unde au fost ascunse sau aruncate armele, obiectele, valorile ce au servit la săvîrșirea infracțiunii sau sînt produsul ei, se stabilesc complicitii făptuitorului.

4. Identificarea făptuitorului și luarea măsurilor de reținere a acestuia:

Autorul faptei trebuie să fie identificat pe baza actelor de identitate pe care le are asupra sa, reținîndu-se numele, prenumele, data, locul nașterii, domiciliul și reședința acestuia. Dacă nu are asupra sa acte din care rezultă identitatea, vor fi menționate datele declarate de acesta sau de persoanele care îl cunosc, urmînd ca ele să fie verificate ulterior la organul de urmărire penală.

După stabilirea identității infractorului și efectuarea percheziției lui corporale, acestuia i se va asigura paza pentru a nu-i da posibilitate să dispară de la locul faptei ori să distrugă probele care îi demonstrează vinovăția ori să nu fie supus unor violențe din partea părții vătămate și a persoanelor indignate. Ofițerul de urmărire penală trebuie să-i aducă la cunoștință dreptul pe care îl are acesta de a fi asistat de un apărător, dacă dorește să depună declarații, făcîndu-se despre aceasta o mențiune în cuprinsul declarațiilor lui consemnate în procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante.

5. Efectuarea percheziției corporale a făptuitorului:

Efectuarea percheziției corporale este de mare importanță, fiind obligatorie în toate cazurile de reținere a făptuitorului, și se efectuează cu prioritate. Această activitate se extinde și asupra bagajelor, autoturismelor și a altor obiecte care se găsesc la făptuitor. Percheziția trebuie efectuată în locuri separate cu o deosebită atenție.

6. Efectuarea cercetării la fața locului și luarea măsurilor privind ridicarea obiectelor, corpurilor delictive descoperite la fața locului:

Locul examinării îl reprezintă locul unde infractorul și-a desfășurat nemijlocit activitatea ilicită, de exemplu, locuința în care s-a săvîrșit furtul, perimetrul din apropierea locului unde persoana a fost surprinsă cu arme sau obiecte furate ș.a. Cercetarea la fața locului se efectuează conform cerințelor art.118 CPP cu întocmirea unui proces-verbal aparte, apoi aceste date vor fi indicate în procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante. Dacă este necesar, în anumite cazuri persoana care efectuează urmărirea penală execută diferite fotografii, filmări, desene, schițe, care sînt anexate la materialele de urmărire penală, apelînd, după caz, la serviciile specialiștilor în domeniu ș.a. Obiectele sau valorile dobîndite în urma infracțiunii se ridică de către organul

de urmărire penală pentru a fi cercetate și dacă sînt purtătoare de urme ale infracțiunii vor fi recunoscute în calitate de corpuri delictive și se vor supune constatărilor tehnico-științifice sau expertizelor medico-legale, în cazul în care nu vor fi recunoscute drept corpuri delictive, se vor restitui părții vătămate.

7. Audierea martorilor oculari, victimelor și a făptuitorului:

Prin audierea martorilor oculari trebuie să se obțină date cu privire la împrejurările în care s-a săvîrșit infracțiunea, date cu privire la făptuitor, activitatea ilicită desfășurată de acesta și urmările ei. Martorii oculari trebuie stabiliți cu certitudine, separați de restul persoanelor și audiați în mod individual pentru a constata circumstanțele săvîrșirii infracțiunii, vinovăția făptuitorului și starea de flagranță. Ascultarea persoanei vătămate trebuie să ducă la stabilirea acțiunilor întreprinse de către făptuitor anterior și în timpul săvîrșirii faptei, a relațiilor lui cu victima întreținute pînă la comiterea faptei, a urmărilor infracțiunii săvîrșite. Audierea făptuitorului la locul săvîrșirii infracțiunii oferă organului de urmărire penală posibilitatea verificării urgente a argumentelor invocate în favoarea sa și a alibiului pe care acesta îl prezintă.

8. Stabilirea acțiunilor ilicite efectuate de făptuitor:

Pentru aceasta se impune ca organul de urmărire penală să observe și să noteze acțiunile desfășurate în momentul sosirii sale la fața locului, persoanele care le înfăptuiau și împotriva cărora erau îndreptate, precum și martorii oculari care au cunoștință despre împrejurările cauzei pentru a da o calificare juridică infracțiunii săvîrșite de făptuitor.

9. Fixarea rezultatelor constatării infracțiunii flagrante cu întocmirea procesului-verbal de constatare a infracțiunii flagrante.

Toate acțiunile procesuale efectuate de organul de urmărire penală la fața locului și după aceasta îndreptate la constatarea faptei săvîrșite, declarațiile victimei, ale martorilor oculari, persoanei bănuite, precum și alte probe administrate se **consemnează în procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante**, rechizitele cărora se vor expune mai jos. **În cazul săvîrșirii unei infracțiuni flagrante**, cetățenii (victima, martorii oculari și alte persoane) se **adresează imediat la organul de urmărire penală** sub formă verbală sau printr-o sesizare sub formă de plîngere sau denunț scris.

Organul de urmărire penală, dat fiind faptul că infracțiunile în flagrant necesită acțiuni urgente, **nu va pretinde de la cetățeni date concrete despre natura faptei, prejudiciu sau făptuitor**. Toate acestea se vor stabili după luarea măsurilor de prevenție și constatare a infracțiunii. **În cazul în care organul de urmărire penală nemijlocit a depistat în flagrant săvîrșirea sau pregătirea de infracțiune și a prins făptuitorul, el întocmește un raport, care la fel ca și sesizările cetățenilor este înregistrat imediat** conform p.17,21 stabilește prin ordinului Procurorului General din 26.08.2003 nr.124 "Cu privire la evidența unică a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvîrșit infracțiuni", și "Instrucțiunile privind modul de primire, înregistrare, evidență și examinare a sesizărilor și a altor informații despre infracțiuni".

La înregistrarea infracțiunii este necesar a se lua în vedere că **dacă făptuitorul a fost prins în flagrant și adus la organul de urmărire penală, atunci înregistrarea infracțiunii se efectuează imediat, dar nu mai tîrziu de trei ore de la momentul aducerii persoanei la organul de urmărire penală**, iar în cazul cînd fapta pentru comiterea căreia persoana a fost reținută nu este înregistrată în modul corespunzător persoana se eliberează imediat conform cerințelor alin.3 art.166 CPP.

Conform cerințelor alin.3 art.165, pct.1 alin.1 art.63 și pct.1 alin.1 art.166 Cod de procedură penală **reținerea în cazul infracțiunii flagrante are loc în baza unui proces-verbal**. Persoana poate fi recunoscută în calitate de bănuț printr-un proces-verbal de reținere. **Organul de urmărire penală are dreptul să rețină persoana bănuț de săvîrșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an în cazurile :1) dacă aceasta a fost prinsă în flagrant delict; 2) dacă martorul ocular, inclusiv partea vătămată, vor indica direct că**

anume această persoană a săvârșit infracțiunea;

3) **dacă pe corpul sau pe hainele persoanei, la domiciliul ei ori în unitatea ei de transport vor fi descoperite urme evidente ale infracțiunii.**

În interesul îndeplinirii justiției în procedura flagrantă legislatorul a permis organului de urmărire penală să rețină timp de trei ore făptuitorul până la înregistrarea infracțiunii în modul convenit și începerea urmăririi penale. Mai mult ca atât, în art.168 Cod de procedură penală este indicat că oricine e în drept să prindă și să aducă forțat la poliție sau la o altă autoritate publică persoana (făptuitorul) prinsă asupra faptului săvârșirii unei infracțiuni flagrante sau care a încercat să se ascundă, ori să fugă imediat după săvârșirea infracțiunii.

Conform cerințelor art.130, 166-167 Cod de procedură penală, organul de urmărire penală în timp de trei ore de la momentul privării persoanei de libertate (aducere la organul de urmărire penală) **este obligat să întocmească un proces-verbal de reținere**, în care se indică temeiurile, motivele, locul, anul, luna, ziua și ora reținerii, fapta săvârșită de persoana respectivă, rezultatele percheziției corporale a persoanei reținute, precum și data, ora întocmirii procesului-verbal.

Procesul-verbal de reținere se semnează de persoana care l-a întocmit, se aduce la cunoștință persoanei reținute în prezența unui apărător ales sau numit din oficiu și se semnează de persoana reținută și apărător.

Bănuitului i se înmânează în scris informația despre drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în art.64 Cod de procedură penală. În decurs de până la 6 ore de la întocmirea procesului-verbal, ofițerul de urmărire penală sau persoana care l-a întocmit prezintă procurorului o comunicare în scris privitoare la reținere. **Reținerea durează 72 de ore.** Organul de urmărire penală reținând bănuitul trebuie să țină cont de drepturile acestuia stipulate în pct.12 alin.2 art.64 Cod de procedură penală, și anume că el are dreptul să anunțe imediat, dar nu mai **tirziu de 6 ore**, prin organul de urmărire penală rudele sau o altă persoană, la propunerea sa, despre locul unde este reținut și numai cu autorizația judecătorului de instrucție înștiințarea rudelor despre reținerea persoanei poate fi amănată **până la 12 ore**, iar în condițiile alin.4 art.173 Cod de procedură penală cu autorizația judecătorului de instrucție înștiințarea despre reținere poate fi amănată **până la 72 ore**.

Potrivit alin.1 art.515 Cod de procedură penală, în cazul infracțiunii flagrante, organul de urmărire penală întocmește **un proces-verbal de constatare a infracțiunii flagrante, în care consemnează cele constatate privitor la fapta săvârșită, rezultatele examinării la fața locului, obiectele ridicate, declarațiile bănuitului, dacă acesta acceptă să le facă, și declarațiile celorlalte persoane audiate. După caz, pot fi administrate și alte probe care se consemnează în procesul-verbal.** Deci, legislatorul nu limitează în timp termenul de întocmire a procesului-verbal de constatare a infracțiunii flagrante de către organul de urmărire penală. Aceasta va depinde de circumstanțele cauzei și de faptul dacă a fost sau nu reținută persoana bănuită. **Însă după întocmirea procesului-verbal el trebuie să fie prezentat procurorului conform cerințelor alin.2 art.515 Cod de procedură penală nu mai tirziu de 12 ore.**

Prin constatarea infracțiunii se înțelege acțiunea necesară pentru aflarea adevărului, în ea cuprinzându-se toate activitățile efectuate de către organul de urmărire penală cu ocazia deplasării la fața locului. **Procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante îndeplinește o dublă funcționalitate, el constituie, în primul rând, actul de începere a urmăririi penale pentru infracțiunea constatată și necesară a fi confirmat de către procurorul care conduce urmărirea penală conform cerințelor alin.3 art.274 CPP, iar în al doilea rând servește ca mijloc de probă prin declarațiile și constatările din cuprinsul său.** În procesul-verbal vor fi incluse declarațiile victimei, martorilor oculari, bănuitului și ale oricăror persoane care pot furniza informații sau date despre împrejurările cauzei. Un loc important îl vor ocupa constatările personale ale organului de urmărire penală cu ocazia deplasării la fața locului. Se va face precizarea despre ceea ce se constată personal în momentul ajungerii la fața locului, și anume circumstanțele depistate,

amplasarea obiectelor, urmele și poziția persoanelor la fața locului. Circumstanțele și împrejurările anterioare sosirii la fața locului vor fi detaliate după mărturiile celor care au asistat la acele situații. Se va ține cont că din conținutul procesului-verbal urmează să reiasă clar ce anume a constatat personal organul de urmărire penală și ce alte împrejurări au fost descrise prin declarațiile martorilor, persoanei vătămate și ale bănuitului. Dacă în procesul-verbal au fost consemnate aceste declarații nu mai este necesară audierea suplimentară a persoanelor (declarații separate) în afara cazurilor când aceasta s-ar impune în scopul aflării adevărului prin depoziții suplimentare. Cu ocazia ascultării martorilor, persoanei vătămate și consemnării declarațiilor acestora în procesul-verbal, se vor respecta prevederile referitoare la această activitate conform procedurii obișnuite (martorilor li se vor explica drepturile și obligațiile prevăzute în art.90 CPP și vor fi preveniți asupra răspunderii ce o poartă în conformitate cu art.312 și 313 Cod penal în caz de refuz de a depune declarații, precum și pentru declarații mincinoase, făcute cu bună-știință, făcându-se despre aceasta mențiune în procesul-verbal). De asemenea se vor îndeplini în mod corespunzător cerințele Codului de procedură penală referitoare la ascultarea bănuitului, prevăzute de art.104 CPP.

Înainte de definitivarea procesului-verbal, acesta va fi citit bănuitului și celorlalte persoane audiate, cărora li se va pune în vedere că își pot completa declarațiile și pot face obiecții cu privire la conținutul declarațiilor făcute.

Procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante trebuie să conțină următoarele:

- 1) **titlul (denumirea);**
- 2) **locul și data efectuării acțiunii de urmărire penală,**
- 3) **funcția, numele și prenumele persoanei care întocmește procesul-verbal;**
- 4) **numele, prenumele și calitatea persoanelor care au participat la efectuarea acțiunilor de urmărire penală, iar dacă este necesar, și adresele lor (expert, specialist);**
- 5) **data și ora începerii și terminării acțiunilor de urmărire penală;**
- 6) **Descrierea amănunțită a faptelor constatate**, precum și a măsurilor luate în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală;
- 7) **mențiunea privind efectuarea, în cadrul realizării acțiunilor de urmărire penală, a fotografierii, filmării, înregistrării audio, executarea mulajelor și tiparelor de urme, privind mijloacele tehnice utilizate la efectuarea acțiunilor respective, condițiile și modul de aplicare a lor, obiectele față de care au fost aplicate aceste mijloace, rezultatele obținute, precum și mențiunea că, înainte de a utiliza mijloacele tehnice, despre aceasta s-a comunicat persoanelor care participă la efectuarea acțiunii de urmărire penală;**
- 8) **datele despre identificarea victimei, martorilor oculari și persoanei bănuite, declarațiile acestora, mențiunea despre faptul explicării dreptului de a face obiecții, sugestiile și obiecțiile care au fost înaintate;**
- 9) **descrierea amănunțită a obiectelor ridicate la locul faptei și în cadrul percheziției corporale a persoanei bănuite, cu mențiunea despre fotografierea lor, dacă aceasta a avut loc, și despre anexarea lor la materialele urmăririi penale. Dacă este necesar vor fi ridicate diferite corpuri delictive sau alte mijloace de probă de la fața locului sau de la bănuitul în timpul examinării corporale. În caz de necesitate, va fi dispusă efectuarea unor constatări tehnico-științifice sau medico-legale și altele.**

Semnătura persoanei care întocmește procesul-verbal și a persoanelor care au participat la efectuarea acțiunilor de urmărire penală se întocmește pe fiecare pagină a procesului-verbal. După întocmirea procesului-verbal, dacă din cuprinsul acestuia nu rezultă suficiente date pentru soluționarea corectă a cauzei, organul de urmărire penală poate stringe și alte probe. Dacă este necesar, pot fi din nou audiate (separat) persoanele ale căror declarații au fost incluse în procesul-verbal, întocmindu-se procese-verbale conform procedurii obișnuite. Se pot asculta și alte persoane care, deși cunosc împrejurări despre săvârșirea faptei, nu au putut fi ascultate cu ocazia întocmirii

procesului-verbal. Procedura penală nu stabilește numărul probelor necesare pentru dovedirea săvârșirii faptelor penale, acesta urmînd a fi stabilit de organul de urmărire penală în funcție de cazul concret.

Recomandăm ca urmărirea penală în cazul infracțiunilor flagrante cu caracter complicat să fie efectuată de un grup de ofițeri de urmărire penală format prin ordonanța procurorului respectiv conform p.10, al.1, art.52 Cod de procedură penală. În dependență de caracterul complicat al cauzei (întocmirea procesului-verbal de constatare a infracțiunii cu audierea bănuțului, victimei, martorilor oculari; efectuarea cercetărilor la fața locului; dispunerea expertizelor etc.) se vor indica acțiunile de urmărire penală pe care le va efectua fiecare membru al grupului format de ofițeri de urmărire penală cu prezentarea actelor procedurale persoanei care întocmește procesul-verbal de constatare a infracțiunii. În cazul cînd procesul-verbal de constatare a infracțiunii a fost întocmit și a apărut necesitatea interogării suplimentare a bănuțului, victimei, martorilor oculari atunci aceste acțiuni de urmărire penală se întocmesc conform procedurii obișnuite cu întocmirea actelor procedurale necesare. Persoanelor interesate, bănuțului, părții vătămăte, martorilor le este adus la cunoștință procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante.

Conform procedurii obișnuite se recunosc – partea vătămăte, partea civilă, se examinează și se anexează la dosar corpurile delictate etc. Luînd în vedere că la urmărirea penală a infracțiunilor flagrante principalul document în care sînt consemnate toate probele este procesul-verbal de constatare a infracțiunii, persoana care întocmește acest document este obligată să consemneze în acesta toate probele administrate în conformitate cu prevederile al.1, art.515 Cod de procedură penală. Organul de urmărire penală, stabilind conform art.96 CPP circumstanțele care urmează să fie dovedite în procesul penal, în cazul în care există suficiente probe că infracțiunea a fost săvîrșită de o anumită persoană, întocmește un raport cu propunerea de a pune persoana respectivă sub învinuire conducîndu-se de prevederile art.280 CPP. **Luînd în calcul termenele reduse de efectuare a urmării penale** în aceste cazuri, informația despre antecedentele penale ale persoanei bănuțite se va solicita prin fax de la Direcția informații și evidență operativă a MAI. **Raportul cu procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante și alte probe imediat, dar nu mai tîrziu de 12 ore de la momentul întocmirii și 24 de ore de la reținerea bănuțului în cauzele unde el este reținut și nu a fost eliberat, trebuie să fie prezentat de către organul de urmărire penală procurorului corespunzător, iar acesta în decurs de 48 de ore va verifica corespunderea materialelor de urmărire penală prevederilor legale și va controla dacă nu există circumstanțe care exclud urmărirea penală, prevăzute de art.275 Cod de procedură penală și dacă sînt probe suficiente pentru a pune conform dispozițiilor art.281- 283 Cod de procedură penală bănuțul sub învinuire, asigurîndu-i toate drepturile prevăzute de procedura obișnuită. Procesul-verbal de constatare a infracțiunii flagrante și toate materialele acumulate sînt prezentate învinuitului și apărătorului de către procurorul care conduce urmărirea penală, conform art.293,294 CPP. După aceasta procurorul întocmește rechizitoriul și dispune trimiterea cauzei în judecată conform competenței înainte de expirarea termenului de reținere a bănuțului de 72 ore, cu demers către instanța de judecată de luare a măsurii preventive – arestării învinuitului dacă există**

temeiuri care să justifice această propunere. Dacă consideră că nu sînt temeiuri pentru ținerea sub arest a învinuitului, îl eliberează printr-o ordonanță și aplică altă măsură preventivă.

În cazul în care procurorul consideră că nu sînt suficiente probe de a pune persoana sub învinuire și temeiuri de a înceta procesul penal, el printr-o ordonanță dispune continuarea urmării penale, indică ce acțiuni de urmărire penală urmează să fie efectuate și fixează termenul redus de urmărire penală pînă la 10 zile. Dacă procurorul a dispus continuarea urmării penale și făptuitorul este reținut, procurorul decide și asupra aplicării măsurii preventive în condițiile prezentului cod, înainte de un demers judecătoresc de instrucție pentru aplicarea arestului preventiv sau aplicînd o altă măsură preventivă. Dacă urmărirea penală nu se va încadra în termenul de 10 zile, atunci se va trece la procedura obișnuită și procurorul va prelungi termenul urmării penale pînă la 30 zile. La fel, se va proceda privitor la aplicarea măsurii preventive.

Deci, pentru a se desfășura procedura flagrantă în cazurile cînd făptuitorul a fost reținut, urmărirea penală trebuie efectuată în termen de 3 zile (72 ore) din momentul întocmirii procesului-verbal de constatare a infracțiunii flagrante. În cazul cînd procurorul consideră că nu sînt suficiente probe pentru a pune persoana sub învinuire, urmărirea penală continuă, fixîndu-se de către procuror un termen redus de 10 zile pentru a termina urmărirea penală conform procedurii speciale. În cazul depășirii acestui termen se va trece la procedura obișnuită.

JUDECAREA CAUZEI PRIVIND INFRACTIUNILE FLAGRANTE

Punerea pe rol a cauzelor privind infracțiunile flagrante se va efectua în termen de 5 zile de la data primirii dosarului. Prezența inculpatului, a părții vătămăte și a martorilor în ședința de judecată conform art.347, 351, 517 Cod de procedură penală este asigurată de către procuror. Judecarea cauzei se va efectua în ordinea prevăzută de Codul de procedură penală, iar dacă este încheiat acordul de recunoaștere a vinovăției, se aplică procedura respectivă. **Dacă în ședința de judecată părțile solicită un termen** pentru a prezenta probe suplimentare conform dispozițiilor art.327 Cod de procedură penală, acest termen nu va depăși 10 zile. În cazul în care cauza a fost trimisă în judecată împreună cu persoana reținută în privința căreia nu a fost aplicată măsura preventivă, instanța care va judeca cauza, la demersul procurorului, va decide în conformitate cu alin.7 art.351 Cod de procedură penală și asupra măsurii preventive.

În cazul judecării cauzei cu infracțiune flagrantă, instanța adoptă hotărârea în ziua în care s-au încheiat cercetările judecătorești sau cel tîrziu în următoarele trei zile.

Hotărîrea va fi redactată în timp de 24 de ore conform art.518 Cod de procedură penală. Apelul împotriva hotărîrilor judecătorești adoptate în cauzele infracțiunilor flagrante poate fi declarat în decurs de trei zile de la pronunțare sau redactare în conformitate cu art.519 Cod de procedură penală. Dosarul se înaintează instanței de apel sau de recurs în decurs de 24 de ore de la expirarea termenului pentru declararea apelului sau a recursului, iar judecarea în apel se efectuează de urgență. Recursul împotriva hotărîrilor adoptate în condițiile art.517 și 518 Cod de procedură penală se judecă în condiții generale.

REGLEMENTAREA JURIDICĂ A PLÎNGERII PREALABILE ÎN LEGISLAȚIA PENALĂ ȘI PROCESUAL PENALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Ruslan POPOV

Procuror, șef al secției nr.1 din cadrul Direcției control al urmăririi penale

Mijlocul prin intermediul căruia este informat organul judiciar despre săvârșirea unei infracțiuni poartă denumirea de act de sesizare. Acest act constituie punctul de plecare al urmăririi penale fără de care aceasta nu poate începe. Astfel, sesizarea conține atât elementul de informare, cât și temeiul legal de declanșare a activității procedurale. Conform art.262 CPP RM organul de urmărire penală poate fi sesizat despre săvârșirea sau pregătirea pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de Codul penal prin: plângere, denunț, autodenunț și depistarea infracțiunii nemijlocit de către colaboratorii organului de urmărire penală. Totodată, aceiași normă de procedură penală în al.2 al aceluiași articol prevede, că dacă, potrivit legii, pornirea urmăririi penale se poate face numai la plângerea prealabilă ori cu acordul organului prevăzut de lege, urmărirea penală nu poate începe în lipsa acestora, iar în cazul depistării infracțiunii nemijlocit de către lucrătorul organului de urmărire penală, acesta întocmește un raport în care expune circumstanțele depistate și dispune începerea urmăririi penale.

În literatura de specialitate modurile de sesizare a organelor de urmărire sunt clasificate în raport cu anumite criterii:

1. în raport cu sursa de informare există:

- moduri de sesizare externă (plângerea, denunțul),
- moduri de sesizare internă (sesizarea din oficiu),

2. în raport de organul de urmărire sesizat există:

- moduri de sesizare primară, în situația în care încunoștințarea despre săvârșirea infracțiunii a ajuns pentru prima dată în fața unui organ de urmărire penală (plângerea, denunțul, sesizarea din oficiu),
- moduri de sesizare complementară – în situația în care sesizarea a trecut anterior pe la un alt organ de urmărire penală, ultimul declinându-și competența în favoarea altui organ.,

3. în raport cu efectele care le produce există:

- moduri de sesizare generală (plângerea, denunțul, sesizarea din oficiu), care produc efectul de încunoștințare a organului de urmărire penală, nefiind indispensabile pentru începerea urmăririi penale deoarece pot fi înlocuite.,
- moduri de sesizare specială (plângerea prealabilă și acordul organului competent), care produc efectul de a încunoștința organul de urmărire penală, dar, spre deosebire de cele generale, sunt indispensabile pentru începerea urmăririi penale, neputând fi înlocuite.

Reieșind din considerente practice, cel mai important criteriu de clasificare a modurilor de sesizare este acel în raport cu efectele ce le produce și anume modurile de sesizare generală și specială. Prin excepție de la principiul oficialității procesului penal, legiuitorul a prevăzut ca, pentru anumite infracțiuni, de regulă cu un grad redus de pericol social, tragerea la răspundere penală a infractorului să fie lăsată la aprecierea persoanei vătămate, începerea urmăririi penale fiind condiționată de manifestarea expresă de voință a victimei. Reglementarea plîngerii prealabile a fost dictată de rațiuni de politică penală care impun ca, în anumite situații, să se acorde prioritate ocrotirii vieții personale a victimei, căreia i se oferă posibilitatea de a hotărî dacă este sau nu cazul să se facă publicitate faptei, ceea ce este inevitabil în cursul unui proces penal. Plângerea prealabilă este încunoștințarea organelor de urmărire penală de către persoana vătămată cu privire la fapta săvârșită și vătămarea suferită prin aceasta.

Plângerea prealabilă reprezintă o condiție pentru tragerea la răspundere penală și deci pentru pornirea procesului penal în toate acele cazuri în care este în mod expres prevăzută în cuprinsul normei de procedură. Aceasta trebuie făcută de persoana vătămată prin infracțiune, cu excepția cazului cînd victima este un minor sau un incapabil, situație în care pot face plângerea prealabilă reprezentanții lor legali (părinții, tutore, curator). Cît privește lipsa plîngerii prealabile, aceasta apare ca o cauză care înlătură răspunderea penală. Ea implică dreptul de nefolosire de către persoana vătămată a dreptului de a introduce o astfel de plângere.

Deși, în esență plângerea prealabilă este în principal o instituție de drept penal material și anume una din cauzele care înlătură răspunderea penală, capitolul XI al Codului penal al RM care reglementează cauzele care înlătură răspunderea penală nu prevede o astfel de instituție, vitalitatea ei reieșind doar din prevederile procesual penale și anume art.art.262 al.2, 275 pnct.6, 276, 285, 332 al.1 și 391 al.1 pnct.1 CPP RM.

Plângerea prealabilă nu trebuie confundată cu plângerea. În timp ce plângerea prealabilă reprezintă o condiție de tragere la răspundere penală a infractorului pentru infracțiuni anume prevăzute de lege, plângerea reprezintă doar o încunoștințare a organului de urmărire penală despre săvârșirea unei infracțiuni a cărei victimă a fost însăși cel ce face plângerea ori una din persoanele pentru care poate face plângerea, potrivit dispozițiilor art.263 CPP RM. Plângerea prealabilă, ca și lipsa sau retragerea ei produce efecte *in rem* (cu privire la fapta săvârșită și nu cu privire la persoana ce a săvârșit-o). Din acest fapt rezultă că, în caz de participare, fapta atrage răspunderea penală a tuturor participanților, chiar dacă plângerea s-a făcut sau se menține numai cu privire la unul dintre ei (indivizibilitate pasivă).

Tot astfel, dacă prin infracțiune au fost vătămate mai multe persoane, fapta atrage răspunderea penală chiar dacă plângerea s-a făcut sau se menține numai de una dintre victime (indivizibilitate activă). Plângerea prealabilă are, așadar, caracter indivizibil în raport cu efectele ce le produce și caracter personal, neputînd fi introdusă de alte persoane decît victima infracțiunii (evident, cu excepțiile prevăzute de lege). Totodată, în cazul cînd victima primar depune o plângere, sesizînd organul de urmărire penală despre săvârșirea unei infracțiuni, pentru care pînă nu este stabilit făptuitorul nu se cere depunerea plîngerii prealabile, organul de urmărire penală pornește urmărirea penală și dacă, stabilind făptuitorul fapta cade sub incidența art.276 CPP RM necesitînd depunerea anume a plîngerii prealabile, urmează a întreba victima dacă înțelege, dorește să facă plângere prealabilă ca anume această persoană să fie trasă la răspundere penală, pentru că în caz că victima nu va dori acest fapt urmărirea necesită să fie încetată, înlăturîndu-se răspunderea penală (exemplu: furtul avutului proprietarului săvârșit de soț, la început făptuitorul nefiind identificat și cererea fiind depusă pe fapt).

În conformitate cu prevederile art.276 al.1 CPP RM urmărirea penală se pornește numai în baza plîngerii prealabile a victimei în cazul infracțiunilor prevăzute în articolele: 152 alin(1) – vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății /sanctiunea închisoare de la 5 la 10 ani/, 153 – vătămarea intenționată ușoară a integrității corporale sau a sănătății /sanctiune, amendă sau închisoare pînă la un an/, 155 – amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a

integrității corporale sau a sănătății /amendă sau închisoare pînă la doi ani/, 157 al.1 – vătămarea gravă ori medie a integrității corporale sau a sănătății cauzată din imprudență /amendă sau închisoare pînă la doi ani/, 161 – efectuarea fecundării artificiale sau a implantării embrionului fără consimțămîntul pacientei /amendă/, 170 – calomnia /închisoare pînă la 5 ani/, 177 – încălcarea inviolabilității vieții personale /amendă sau arest pînă la 6 luni/, 179 alin.1 și 2 – violarea de domiciliu /amendă sau închisoare pînă la cinci ani/, 193 – ocuparea bunurilor imobile străine /amendă sau închisoare pînă la 5 ani/, 194 – însușirea sau utilizarea ilicită a energiei electrice, termice sau a gazelor naturale, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari sau deosebit de mari /amendă sau arest pînă la 6 luni/, 197 al.1 – distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor, dacă acesta a cauzat daune în proporții mari /amendă sau arest pînă la 6 luni/, 198 al.1 – distrugerea sau deteriorarea din imprudență a bunurilor, dacă aceasta a cauzat daune în proporții mari /amendă sau arest pînă la 3 luni/, 200 – neglijența criminală față de paza bunurilor proprietarului /amendă sau închisoare pînă la 3 luni/, 2002 – eschivarea de la plata pensiei alimentare sau de la întreținerea copiilor /amendă sau închisoare pînă la doi ani/, 203 – eschivarea de la acordarea ajutorului părinților sau soțului /amendă/, 204 al.1 – divulgarea secretului adopției /amendă/, 274 – răpirea mijlocului de transport cu tracțiune animală, precum și a animalelor de tracțiune /amendă sau închisoare de la 2 la 5 ani/ din Codul penal precum și al furtului avutului proprietarului săvîrșit de soț, rude, în paguba tutorelui, ori de persoana care locuiește împreună cu victima sau este găzduită de aceasta.

Astfel, reieșind din prevederile acestei norme de procedură, în cazul infracțiunilor pentru care începerea urmăririi penale este condiționată de introducerea unei plîngerii prealabile de către victimă, lipsa acestei plîngerii înlătură răspunderea penală, necătînd la faptul că fapta își păstrează caracterul penal.

Retragerea plîngerii prealabile de asemenea înlătură răspunderea penală, procesul penal urmînd a fi încetat fie la stadia de urmărire penală, fie la cea de judecată. Dreptul de a retrage plîngerea prealabilă îl are numai persoana vătămată. Retragerea plîngerii prealabile echivalează cu lipsa acesteia, conducînd la înlăturarea răspunderii penale. Retragerea plîngerii prealabile reprezintă manifestarea de voință a persoanei vătămate printr-o infracțiune, care, după ce a introdus plîngerea prealabilă necesară pentru pornirea urmăririi penale, revine și renunță, în condițiile legii, la plîngerea făcută, mai înainte de soluționarea cauzei printr-o hotărîre definitivă. Retragerea plîngerii prealabile produce efecte numai dacă intervine în termen util. Dacă retragerea a intervenit în timp util, pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești, ea produce efecte irevocabile, în sensul că victima nu mai poate reveni asupra ei, după cum nu poate formula o nouă plîngere pentru aceeași faptă. Pentru a produce efecte, retragerea plîngerii prealabile nu trebuie să fie, însă, condiționată (de exemplu de plata unor sume de bani), retragerea plîngerii prealabile trebuie, așadar, să fie totală și necondiționată.

În literatura de specialitate s-a remarcat în mod corect, că plîngerea prealabilă nu poate fi introdusă prin substituții procesuali datorită caracterului ei *intuitu personae*, constituind, prin derogare de la dispozițiile art.263 CPP RM privind plîngerea, o modalitate specială de sesizare, prin care partea vătămată își exercită dreptul său exclusiv de a cere tragerea la răspundere a persoanei care se va face vinovată de săvîrșirea infracțiunii. Deci, plîngerea prealabilă introdusă de un soț sau de copilul major pentru părinte apare ca fiind făcută de o persoană fără calitate, ceea ce echivalează cu o lipsă a plîngerii prealabile, condiție *sine qua non* pentru pornirea urmăririi penale și respectiv atragerea la răspundere penală în cazurile prevăzute de lege (art.276 CPP). În acest caz, singura soluție este neînceperea urmăririi penale dacă situația este descoperită înainte de începerea acesteia sau încetarea urmăririi penale, dacă apare după începerea urmăririi penale. Din aceste considerente, nu suferă critică punctul de vedere după care în situația în care unul dintre soți formulează plîngere prealabilă pentru celălalt soț, o asemenea plîngere este totuși în măsură să producă efectul de a determina

pornirea urmăririi penale atunci cînd soțul pentru care s-a făcut plîngerea sau părintele în cazul cînd plîngerea prealabilă a fost făcută de către copilul major o însușește.

Reieșind din lipsa reglementărilor exprese în legislația națională și din esența înțelesului de plîngere prealabilă, ultima poate fi depusă și retrasă doar de victimă. În virtutea importanței materiale și procesuale a instituției plîngerii prealabile, după cum constatăm, spre părere de rău, legislația națională o reglementează foarte puțin, fapt ce duce la îngreunarea aplicabilității ei și multiple erori în activitatea organelor de urmărire. Astfel, se impune necesitatea vederii urgente a reglementărilor date, definirea plîngerii prealabile, consecințele lipsei sau retragerii ei, subiecții depunerii și retragerii ei (termenele de introducere și de retragere) fiind cele mai de bază perspective în această direcție. Reieșind din cele menționate se propune completarea capitolului XI al Codului Penal al RM cu un articol nou, cu următorul conținut:

Articolul 109¹ CP Lipsa plîngerii prealabile:

- (1) În cazul infracțiunilor pentru care pornirea urmăririi penale este condiționată de introducerea unei plîngerii prealabile de către victimă, lipsa acestei plîngerii înlătură răspunderea penală.
- (2) Retragerea plîngerii prealabile de către victimă, de asemenea, înlătură răspunderea penală. Retragerea plîngerii prealabile este personală și produce efecte doar dacă a intervenit pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești. Pentru persoanele incapabile, retragerea plîngerii prealabile se poate face numai de reprezentanții lor legali. Persoanele cu capacitatea de exercițiu limitată î-și pot retrage plîngerea prealabilă cu încuviințarea reprezentanților lor legali.
- (3) Fapta care a adus vătămare mai multor persoane atrage răspunderea penală, chiar dacă plîngerea prealabilă s-a făcut sau se menține numai de către una dintre ele.
- (4) Fapta atrage răspunderea penală a tuturor participanților la săvîrșirea ei, chiar dacă plîngerea prealabilă s-a făcut sau se menține cu privire numai la unul dintre ei.
- (5) În cazul în care victima este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrînsă, urmărirea penală se pornește la cererea prealabilă a reprezentantului legal sau din oficiu dacă aceasta este în interesul victimei.
- (6) În cazul în care urmărirea penală este pornită din oficiu sau la cererea unor substituți procesuali și pe parcurs se stabilesc circumstanțe ce impun necesitatea plîngerii prealabile, victima urmează să o depună sau respectiv să o însușească personal, cu excepțiile prevăzute de lege.
- (7) Retragerea plîngerii prealabile produce efecte irevocabile și victima nu poate reveni asupra ei, precum nu poate nici formula o nouă plîngere pentru aceeași faptă. Pentru a produce efecte, retragerea plîngerii prealabile trebuie să fie totală și necondiționată.

De asemenea, consider oportună completarea art.276 CP cu trei alineate noi următorul conținut:

- Retragerea plîngerii prealabile de către victimă atrage încetarea urmăririi penale. Retragerea plîngerii prealabile este personală și produce efecte doar dacă a intervenit pînă la rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești. Pentru persoanele incapabile, retragerea plîngerii prealabile se poate face numai de reprezentanții lor legali. Persoanele cu capacitatea de exercițiu limitată î-și pot retrage plîngerea prealabilă cu încuviințarea reprezentanților lor legali.

- În cazul în care urmărirea penală este pornită din oficiu sau la cererea unor substituți procesuali și pe parcurs se stabilesc circumstanțe ce impun necesitatea plîngerii prealabile, victima urmează să o depună sau respectiv să o însușească personal, cu excepțiile prevăzute de lege.

- Retragerea plîngerii prealabile produce efecte irevocabile și victima nu poate reveni asupra ei, precum nu poate nici formula o nouă plîngere pentru aceeași faptă. Pentru a produce efecte, retragerea plîngerii prealabile trebuie să fie totală și necondiționată.

ACORDUL DE RECUNOAȘTERE A VINOVAȚIEI – PROCEDURĂ SPECIALĂ, PRELUATĂ DIN LEGISLAȚIA AMERICANĂ

Ion PROCOPCIUC
Procurorul raionului Ungheni

Înțelegerea de recunoaștere a vinovăției, deși controversată este autorizată în mod expres în instanțele federale prin Reglementările Federale de procedură penală (Reglementarea nr.II (e)USA. Recunoașterea vinovăției poate fi definită drept consimțământul inculpatului de a pleda „vinovăția” (recunoașterea vinei în schimbul unei sentințe reduse, una mai bună sau în schimbul unui alt avantaj). Când se ajunge la o asemenea înțelegere de recunoaștere a vinovăției cazul se încheie fără proces. Această înțelegere întocmită în scris se efectuează numai între acuzare și apărare.

În cele din urmă, înțelegerea trebuie să obțină aprobarea instanței. În cele mai multe cazuri responsabilitatea instanței americane se limitează la determinarea de recunoaștere a vinovăției, c] aceasta a fost încheiată în mod benevol, cu sprijinul avocatului apărării și că există suficiente probe pentru a sprijini condamnarea. Procesul este de obicei foarte scurt și consumă mai puțin de o oră din timpul instanței.

Rolul acordului (negocierii) recunoașterii vinovăției

În sistemul de justiție american, negocierea vinovăției a devenit esențială și a câștigat din ce în ce mai mult teren. În 1995 - 43583 de acuzați, sau 92% din cei condamnați pentru delict grave în instanțele federale, au pledat «vinovăția». Comparativ în 1995 numai 10 mii de inculpați au fost judecați în instanțele federale de către un judecător sau de către un complet de jurați. Datorită aglomerării din instanțele federale ar fi imposibil să fie judecate încă alte 40 mii de procese penale. Fără negocierea de recunoaștere a vinovăției cazurile civile, asupra cărora, de asemenea, se aplică acest principiu, nu ar avea nici o șansă să fie judecate de instanțele federale, deoarece procesele penale au prioritate în fața acțiunilor civile. În statul Minesota 96% de procese penale se examinează prin procedura de negociere a vinovăției.

Împuternicirea de a negocia recunoașterea vinovăției există în sistemul de drept penal american, datorită faptului că procurorul care face parte din ramura executivă a guvernului are autoritatea exclusivă de a determina ce acuzații i se aduc inculpatului. Odată cu obligația de a aduce acuzații, procurorul are, de asemenea, libertatea de a negocia aceste acuzații, ceea ce înseamnă că el poate aduce acuzații mai ușoare sau chiar să le retragă. Pe de altă parte, instanța nu are autoritatea de a acuza inculpatul sau de a modifica acuzațiile de una singură, dacă nu au fost îndeplinite condițiile legale standard de pledoarie și procedură.

Atunci, care este motivul pentru care procurorii și avocații apărării în SUA preferă negocierea vinovăției? Aceasta este o soluție practică, deoarece nu există suficienți judecători și jurați pentru a judeca în proces în fiecare caz penal, sau măcar în marea lor majoritate există presiuni serioase asupra examinării cât mai rapide a cazurilor, oferindu-se aceste înțelegeri, ce conțin condiții avantajoase. Dar chiar și în cazul când ar exista resurse suficiente și adecvate, negocierea vinovăției în SUA ar continua să existe.

Pentru procuror, această ofertă, cu certitudine, înseamnă obținerea unei condamnări, precum și economisirea unor resurse. Procesul cu jurați, care necesită votul unanim pentru a condamna o persoană, este nesigur, chiar și în cazurile în care dovada vinovăției adusă de către acuzare este foarte solidă. Un alt argument important în favoarea negocierii recunoașterii vinovăției este necesitatea ca acuzarea să obțină probe de la complici, pentru ai acuza pe ceilalți coparticipanți sau infractori. Înțelegerile de recunoaștere a vinovăției este un fel de imunitate, care asigură o sentință mai ușoară, constituie o modalitate de ai convinge pe inculpați să colaboreze și să depună mărturie împotriva altor persoane.

Pentru apărare, înțelegerile de recunoaștere a vinovăției prezintă, de asemenea, avantaje semnificative. Inculpatul care pledează „vinovăția” primește, în general, sentințe mai ușoare decât cel condamnat într-un proces.

Negocierile de recunoaștere a vinovăției pot fi inițiate fie de acuzare, fie de apărare. De obicei, procesul este inițiat de acuzare, deși în multe din situații concrete avocatul apărării este cel care începe procesul de negociere. De-a lungul anilor, procesul în SUA a devenit din ce în ce mai oficial, ajungând în prezent absolut obligatoriu ca înțelegerea finală de recunoaștere a vinovăției să fie făcută în scris și să fie semnată de procuror, avocatul apărării și inculpat.

În Republica Moldova e necesar chiar și aprobarea acestui act de către procurorul ierarhic superior, așa cum prevede art.505 al.6.p.4 Cod Procedură Penală, și prin aceasta este verificată respectarea legii la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției. În mod obișnuit o înțelegere de recunoaștere a vinovăției în SUA cuprinde un număr mare de subiecte printre care pot fi menționate următoarele:

- delictul specific pentru care inculpatul va pleda „vinovăția”;
- înțelegerea de recunoaștere a vinovăției cere, de asemenea, ca acuzațiile să fie retrase și motivele pentru care inculpatul va fi acuzat;
- acordul de recunoaștere a vinovăției abordează problema sentinței.

Procurorul are dreptul să i-a cuvântul la audierea de pronunțare a sentinței inculpatului, definirea poziției procurorului, fiind esențială pentru inculpat. Unii oponenți ai acestei proceduri speciale susțin ca acordul este doar o modalitate pentru procurori să evite încărcarea programelor de ședințe în instanță, prin care de fapt se dau unele sentințe favorabile unor delincvenți care nu merită acest lucru. Fără îndoială, sistemul de recunoaștere a vinovăției nu este perfect și au fost cazuri de abuz, dar nu există o evidență statistică, care să sprijine afirmația că abuzul este larg răspândit.

Două cazuri americane recente, ilustrează acest punct. Cazul Unabomber (acuzarea a fost condusă de Theodor Kanesynski), implică un caz disputat al unui criminal în serie care și-a ucis numeroase victime prin „scrisoare capcană”. Acuzarea a acceptat o înțelegere de recunoaștere a vinovăției foarte controversată, care garantează că inculpatul nu va primi pedeapsa cu moartea și această înțelegere se baza pe probe solide asupra sănătății mentale a acuzatului, care dacă ar fi reușit ar fi adus la achitare, i-ar inculpatul ar fi fost cel mult încredințat unei instituții de boli mintale.

Un al doilea exemplu îl implică pe ucigașul plătit al Mafiei Sammy Gravanno, supranumit „the Bull” (taurul). Gravanno fusese personal implicat toată viața în omucideri și activități criminale, cu toate acestea procurorul i-a oferit o înțelegere de recunoaștere a vinovăției extrem de favorabilă. Acesta a primit o pedeapsă cu închisoare relativ moderată și a fost plasat într-un program special de protecție a martorilor. Motivul acestei înțelegeri de recunoaștere a vinovăției a fost acela că Gravanno a depus mărturie împotriva lui John Gotti, unul din capii mafioți cei mai temuți din America. Drept rezultat, Gotti care de multe ori scăpa de acuzare a fost condamnat datorită declarațiilor lui Gravanno.

Acest principiu a fost preluat și de legislația penală a Republicii Moldova. În noul Cod de procedură penală (în vigoare de la 12.06.03) a fost introdusă pentru prima dată o instituție nouă – a acordului de recunoaștere a vinovăției. Potrivit art.504 CPP se prevede că acordul de recunoaștere a vinovăției este o tranzacție încheiată între acuzatorul de stat și învinuit sau, după caz, inculpat care și-a dat consimțământul de a-și recunoaște vina în schimbul unei pedepse reduse. Dispoziția art.80 din Codul Penal prevede că în cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției și acceptării lui de către instanța de judecată pedeapsa pentru infracțiunea imputată se reduce cu o treime din pedeapsa maximă, prevăzută pentru această infracțiune.

În legislația RM este prevăzut că acordul de recunoaștere a vinovăției se încheie doar în cazul infracțiunilor ușoare, mai puțin grave sau grave. În anul 2003 procurorii din procuratura raionului Ungheni au încheiat 95 acorduri de recunoaștere a vinovăției pe 75 cauze penale, iar în anul 2004 au fost încheiate 258 de acorduri de recunoaștere a vinovăției pe 215 cauze penale, 70% din ele, fiind inițiate de partea apărării și numai 30% din acorduri au fost inițiate de procuror. Aceasta denotă o notă de reticență a acestora față de banii publici și cheltuielile reduse ale modalității restrânse de examinare a cauzelor. Acordurile de recunoaștere a vinovăției au fost încheiate cu respectarea legislației în vigoare și drept rezultat instanța, conform art.507 CPP a acceptat acordurile și doar în 6 cazuri acordul a fost refuzat.

Motivele principale de respingere a acordurilor de recunoaștere a vinovăției au fost insuficiența de probe, iar într-un caz absența pedagogului la încheierea acestei tranzacții. Cu toate acestea pe toate 6 cazuri instanța în final a emis sentințe de condamnare în baza articolelor imputate.

În anul 2004 instanța de judecată Ungheni din numărul total de 342 cauze penale examinate (403 condamnați), 211 cauze penale în privința a 263 inculpați, au fost examinate folosind procedura specială a acordului de recunoaștere a vinovăției, ce reprezintă 61,7 % din numărul total de cauze penale examinate în anul 2004.

Cu părere de rău nu toți colegii din procuraturile teritoriale și instanțelor de judecată înțeleg necesitatea și oportunitatea implementării pe larg a acestei instituții în procedura penală a Republicii Moldova. Spre exemplu:

Raionul	Nr. de dosare examinate în instanță	Nr. dosarelor cu Acordul de Recunoaștere a Vinovăției	%
m.Bălți	815	46	5,64
Edineț	296	15	5,06
Cahul	462	12	2,6
Fălești	175	10	5,7
Strășeni	230	16	6,96
Ungheni	342	211	61,7
În total pe țară	13738	1113	8,1

Momentele pozitive ale implementării instituției acordului de recunoaștere a vinovăției sunt:

- desfășurarea rapidă a procesului penal cu cheltuieli restrânse;
- posibilitatea de reducere a lucrului ofițerului de urmărire penală, procurorului și instanței în cazul unor infracțiuni „minore”, pentru ca aceste organe să se poată concentra asupra unor cazuri complexe, cu o rezonanță socială sporită.

Momente negative :

- lipsa posibilității încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției la infracțiunile deosebit de grave și excepțional de grave;
- lipsește indicația expres în lege, vizând necesitatea disjungerii cauzei penale cu mai mulți învinuiți și doar unul încheie acord de recunoaștere a vinovăției ș.a.

Un lucru e cert, această instituție nouă pentru legislația procesual - penală în Republica Moldova va fi implementată pe larg în viitor. Consider, că în următorii 2 - 3 ani procentul de examinare a cauzelor penale în instanțele judecătorești cu aplicarea acestei instituții va crește considerabil.

Colaboratori ai organelor de drept - participanți la cursurile de reciclare în cadrul programului "Sistemul Judiciar al SUA", 2002, or. Minneapolis, Minnesota

PROTECȚIA DREPTURILOR COPILULUI ȘI REFORMA SISTEMULUI DE JUSTIȚIE JUVENILĂ ÎN MOLDOVA – O PRIORITATE ÎN ACTIVITATEA UNICEF MOLDOVA

Eugen RUSU,
Procuror, șef secție protecție a drepturilor
și intereselor constituționale și combaterea
traficului de ființe umane

Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) este o agenție specializată a ONU pentru drepturile copiilor. **Reprezentanța UNICEF Moldova** în baza Acordului și Programului de cooperare UNICEF – Guvernul Republicii Moldova implementează Proiectul “Reforma sistemului de justiție juvenilă în Moldova” care este susținut de Guvernul Olandei și adresează trei arii de intervenție și anume: 1) reforma legislativă, dezvoltarea politicilor și promovarea conceptului de justiție juvenilă; 2) fortificarea capacităților instituționale și umane și 3) dezvoltarea alternativelor la detenție și asistența copiilor aflați în conflict cu legea. Pentru promovarea reformelor în domeniul justiției juvenile a fost instituit prin hotărârea Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului din 16 septembrie 2003, a fost constituit un grup de lucru, compus din trei subgrupuri specializate, din care fac parte și procurori în Procuratura Generală, în special - din secția protecție a drepturilor și intereselor constituționale și combaterea traficului de ființe umane.

Activitatea Grupului de lucru este asistată tehnic de UNICEF, prin asigurarea spațiului, organizarea ședințelor, ținerea evidenței acestora, desfășurarea conferințelor și seminarelor de instruire. Grupul de lucru a reușit mai multe activități în măsură să contribuie la îmbunătățirea situației copiilor și tinerilor aflați în conflict cu legea. Printre acestea se pot enumera:

- ▶ Elaborarea Raportului de evaluare “Justiția juvenilă în Republica Moldova”, care reprezintă prima analiză comprehensivă a cadrului juridic existent în domeniul justiției juvenile, precum și a informațiilor statistice oficiale privind situația copiilor aflați în conflict cu legea. Raportul conține importante constatări și recomandări de viitor privind modalitățile concrete de soluționare a problemelor care persistă în domeniul justiției juvenile în țara noastră. Raportul a fost publicat cu susținerea financiară a UNICEF.

- ▶ În baza constatărilor și recomandărilor conținute în Raportul de evaluare, a fost elaborat un set de recomandări în domeniul justiției juvenile pentru a fi incluse în Planul Național de Acțiuni privind protecția copilului și a familiei.

- ▶ De asemenea, membrii Grupului de lucru au fost și continuă să fie implicați foarte activ în elaborarea și implementarea legislației penale noi, pentru a se asigura conformitatea cadrului legal național cu standardele internaționale existente în domeniul justiției juvenile. Drept urmare, atât

Codul penal, cât și cel de procedură penală, care au intrat în vigoare în iunie 2003, conțin prevederi îmbunătățite privind copiii în conflict cu legea. Legislația penală nouă oferă premise pentru aplicarea și dezvoltarea unor măsuri alternative la privațiunea de libertate, cum ar fi munca neremunerată în folosul comunității și probațiunea, iar membrii Grupului de lucru sunt implicați activ în elaborarea legislației speciale prin care s-ar crea mecanismul concret de implementare a acestor măsuri.

Urmare a activității în cadrul Proiectului este identificarea a mai multor probleme existente în sistemul de justiție juvenilă din Moldova, printre care pot fi menționate: lipsa unui sistem separat de justiție juvenilă; caracterul represiv al măsurilor aplicate; nerespectarea frecventă a normelor internaționale în domeniul.

Cu suportul UNICEF Moldova a fost organizată o vizită de studiu a membrilor grupului de lucru în Elveția, unde am făcut cunoștință cu experiența avansată în domeniul protecției drepturilor copilului și justiției juvenile. În acest scop UNICEF a organizat în Chișinău mai multe conferințe și seminare cu invitarea experților internaționali.

În prezent Reprezentanța UNICEF Moldova continuă să sprijine eforturile Republicii Moldova, inclusiv ale Procuraturii Generale, și în alte activități de protecție a copilului, cum ar fi prevenirea și combaterea traficului de copii, abuzului și violenței în familie, protecția copilului prin adopție.

Delegația Republicii Moldova la SION, Elveția. (Protecția Drepturilor Copilului)

DOSARUL LUI TRĂSNEA

HAZ DE NECAZ

„Rog să fie încetată precăutarea cererii precum că am fost bătută de o persoană necunoscută, deoarece persoana necunoscută îmi este puțin cunoscută și oarecare pretenzie la dînsul nu am.”

«... постоял там как блудник...»

„pe la orele 07:00 eu încă dormeam cînd m-am trezit cu doi bărbați care s-au prezentat ca colaboratori de poliție”
(din declarații)

«при неизвестных обстоятельствах мне стало известно...»

„s-au sustras două cutii de scutece pentru copii și o cutie de scutece pentru femei...”

„În urma incendiului a avut de suferit numai gunoiul”

«...din gospodăria cet. N. de către persoane necunoscute a fost furat un cal. Însă în materialele acumulate se află și cererea cet. N. precum că lui i-a fost întoarsă iapa, caz care împiedică pornirea urmăririi penale...»
(din rezoluția de neîncepere a urmăririi penale, CRP Leova)

“În urma întreprinderii unor măsuri operative de investigații au fost comandate două dame, pentru verificarea apartenenței saunei date la relații sexuale interzise de către legislația în vigoare”

“A fost depistat la domiciliu de către rude cadavrul fără semne de moarte”

“Sunt informat că pentru examinarea cazului trebuie să mă prezint pe data de 30 februarie 2005 la ora 9:00 min. în sediul SPR Ialoveni...”
(dintr-un proces-verbal administrativ)